

V Bruseli 18. 9. 2020
COM(2020) 565 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Únia rovnosti: akčný plán EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025

Musíme hovoriť o rasizme. A musíme konať. Keď je vôľa, vždy je možné zmeniť smerovanie. Som rada, že žijem v spoločnosti, ktorá odsudzuje rasizmus. Tým by to však pre nás končiť nemalo. Mottom našej Európskej únie je: „Zjednotení v rozmanitosti.“ Našou úlohou je dodržiavať tieto slová a napĺňať ich význam.

Predsedička Európskej komisie Ursula von der Leyenová, príhovor k Európskemu parlamentu, 17. jún 2020.

1. Úvod: naplnenie cieľa „Zjednotení v rozmanitosti“

Diskriminácia na základe rasového alebo etnického pôvodu¹ je v Európskej únii (ďalej len „EÚ“) zakázaná. Takáto diskriminácia však v našej spoločnosti pretrváva. Nestačí proti rasizmu len byť. Musíme proti nemu aktívne konať.

Rasizmus² poškodzuje spoločnosť mnohými rôznymi spôsobmi. Najpriamejšie to znamená, že veľký počet ľudí žijúcich v Európe čelí diskriminácii, ktorá ovplyvňuje ich ľudskú dôstojnosť, životné príležitosti, prosperitu a blahobyt a často aj ich osobnú bezpečnosť. Diskriminácia tiež znamená nedodržiavanie základných hodnôt Európskej únie. Každý v EÚ by mal mať možnosť využívať svoje základné práva a slobody a rovnocennú účasť v spoločnosti bez ohľadu na svoj rasový³ alebo etnický⁴ pôvod. Naša sociálna, politická a hospodárska sila vyplýva z našej jednoty v rozmanitosti – rasizmus oslabuje nás všetkých. Európska únia môže a musí urobiť viac pre zabezpečenie rovnakého zaobchádzania a rovnosti pre všetkých.

Dnes nastal čas zúčtovania. Viac ako polovica Európanov sa domnieva, že takáto diskriminácia je v ich krajine rozšírená⁵. Konflikt medzi našimi hodnotami rovnosti a realitou zakoreneného rasizmu nemožno ignorovať: celosvetové hnutie Black Lives Matter upozorňuje, že na životoch ľudí s čiernou pleťou záleží, je toho dôraznou pripomienkou. Nastal čas si priznať existenciu problému rasizmu a rasovej diskriminácie a konať proti nim, zvážiť, čo môžeme urobiť, a angažovať sa na miestnej, vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ. Európska únia je založená na rozmanitosti a podpore spoločnosti založenej na pluralizme, tolerancii a nediskriminácii: musíme konať nielen z dôvodu našej zodpovednosti, ale aj preto, aby sme zostali verní našim hodnotám. Dodržiavanie hodnôt začína doma, v našej vlastnej inštitúcii. Komisia prijme opatrenia s cieľom výrazne zlepšiť rozmanitosť svojich zamestnancov a zabezpečiť, aby všetci mohli rovnako prosperovať a prispievať k pracovnému prostrediu.

Rasizmus má rôzne podoby. Najzjavnejšie sú prejavy individuálneho rasizmu a rasovej diskriminácie. Rasový alebo etnický pôvod sa príliš často používa ako dôvod na diskrimináciu – pandémie COVID-19 a následky teroristických útokov sú len najnovšími prípadmi, keď bola vina nespravodlivo pripisovaná osobám s menšinovým rasovým alebo

¹ Priama a nepriama diskriminácia na základe rasového alebo etnického pôvodu je vymedzená v článku 2 smernice Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod (ďalej len „smernica o rasovej rovnosti“).

² Podľa Európskej komisie Rady Európy proti rasizmu a intolerancii je rasizmus „presvedčenie, že dôvod ako „rasa“, farba pleti, jazyk, náboženstvo, štátna príslušnosť alebo národný či etnický pôvod odôvodňuje pohľadanie osobou alebo skupinou osôb, alebo pojem nadradenosti osoby alebo skupiny osôb.“

³ Použitie pojmu „rasový pôvod“ neznamená súhlas s teóriami, ktoré sa pokúšajú určiť existenciu oddelených ľudských rás.

⁴ Pokiaľ ide o pojem etnická príslušnosť, pozri rozsudok zo 16. júla 2015, CHEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, bod 46.

⁵ Eurobarometer 2019; Diskriminácia v EÚ.

etnickým pôvodom. V dôsledku tejto neznášanlivosti trpeli ľudia ázijského a afrického pôvodu, moslimovia, židia a Rómovia. Rovnako škodlivé však môžu byť aj iné, menej explicitné formy rasizmu a rasovej diskriminácie, napríklad tie, ktoré sú založené na nevedomej zaujatosti. Rasové a diskriminačné správanie môže byť obsiahnuté v sociálnych, finančných a politických inštitúciách, čo má vplyv na mocenské nástroje a tvorbu politiky. Tento štrukturálny rasizmus udržiava pri existencii prekážky, ktoré občanom bránia výlučne ich rasový alebo etnický pôvod. Ľudia postihnutí rasizmom môžu každý deň pociťovať jeho vplyv na ich prístup k pracovným miestam, zdravotnej starostlivosti, bývaniu, financovaniu alebo vzdelávaniu, ako aj v prípadoch násilia.

Existujú rôzne formy rasizmu, napr. rasizmus namierený proti osobám čiernej pleti, protirómske zmýšľanie, antisemitizmus a protiázijský rasizmus, ktoré sú spojené s náboženstvom alebo vierou v prípadoch, ako je protimoslimská nenávisť. Všetky tieto postoje majú spoločné to, že hodnota osoby je oslabovaná stereotypmi založenými na predsudkoch. Okrem náboženstva alebo viery môže byť rasizmus kombinovaný aj s diskrimináciou a nenávisťou z iných dôvodov vrátane rodu, sexuálnej orientácie, veku a zdravotného postihnutia, resp. voči migrantom. Túto skutočnosť je potrebné zohľadniť prostredníctvom prierezového⁶ prístupu.

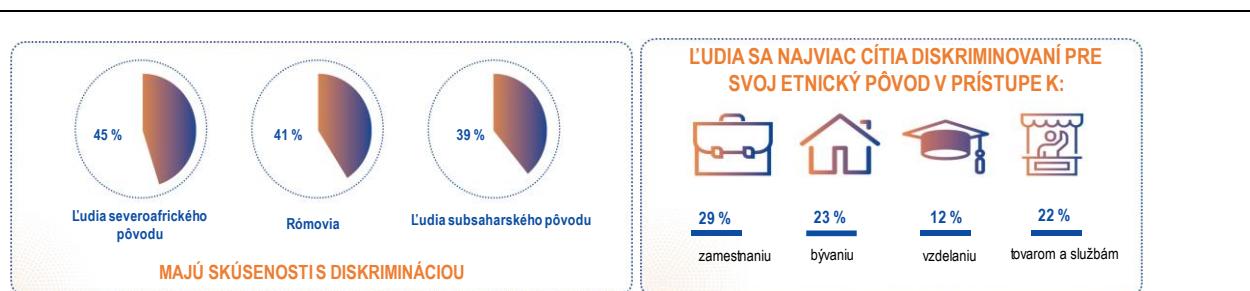
Európska únia má zavedené právne nástroje a komplexnú politiku na vybudovanie skutočnej Únie rovnosti. V súčasnosti dochádza k posilneniu uvedeného v konkrétnych oblastiach rovnosti⁷. Komisia doplní toto tematické úsilie predložením zastrešujúcej stratégie s cieľom zabezpečiť, aby sa Charta základných práv EÚ v členských štátoch účinne uplatňovala a aby práva vyplývajúce z charty vrátane zásady rovnosti a nediskriminácie boli realitou pre všetkých.

V tomto akčnom pláne sa stanovuje súbor opatrení na zintenzívnenie činnosti s cieľom napomôcť posilneniu postavenia ľudí s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom a spojiť aktérov na všetkých úrovniach do spoločného úsilia zameraného na účinnejšie riešenie rasizmu a budovanie života bez rasizmu a diskriminácie pre všetkých.

⁶ Podľa článku 10 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“) sa pri vymedzovaní a uskutočňovaní svojich politík a činností Únia zameriava na boj proti diskriminácii z dôvodu pohlavia, rasy alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie. Európsky inštitút pre rodovú rovnosť vymedzuje „prierezový charakter“ ako „analytický nástroj na štúdium, porozumenie a reagovanie na spôsob, akým sa pohlavie a rod prelínajú s inými osobnými charakteristikami/identitami, a ako tieto prelínania prispievajú k jedinečným skúsenostiam z diskriminácie“. Táto definícia sa vzťahuje rovnako na všetky formy diskriminácie.

⁷ Patrí medzi ne oznámenie s názvom „[Únia rovnosti: stratégia pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025](#)“, COM(2020) 152 final, ako aj stratégie zamerané na rovnosť Rómov a LGBTI+ osôb, ktoré budú nasledovať túto jeseň. Okrem toho sa na rok 2020 plánuje Akčný plán EÚ pre integráciu a začlenenie a na rok 2021 sa plánuje nová stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím a stratégia proti antisemitizmu.

2. Rasizmus jednotlivcov – riešenie škôd spôsobovaných ľuďom a spoločnosti

Zdroj: FRA (2017a), [Second European Union Minorities and Discrimination Survey – main results \(Druhý prieskum Európskej únie týkajúci sa menšín a diskriminácie – hlavné výsledky\)](#)

Agentúra EÚ pre základné práva (ďalej len „FRA“) realizovala širokú škálu prieskumov poukazujúcich na **vysokú mieru diskriminácie v EÚ**⁸. Tieto prieskumy identifikovali aj oblasti života, v ktorých je rasová diskriminácia najviac počítovaná.

Diskriminácia na trhu práce je problémom nielen pri hľadaní zamestnania, ale aj v práci, kde sa 22 % respondentov cítilo diskriminovaných z dôvodu svojho etnického alebo prisťahovaleckého pôvodu.

Spúšťačmi diskriminácie pri hľadaní si bytu alebo domu na prenájom, resp. kúpu boli mená (44 %), po ktorých nasledovala farba pokožky alebo fyzický vzhľad (40 %) a občianstvo (22 %). Pokiaľ ide o **prístup k tovaru a službám** (verejná správa, verejná doprava, obchody, reštaurácie atď.), najvyššej miere diskriminácie čelili Rómovia (28 %) a ľudia severoafrického pôvodu (27 %). Rasová diskriminácia bola menej bežná v **zdravotnej starostlivosti** (3 % v minulom roku), aj keď s veľkými rozdielmi medzi rôznymi skupinami: diskriminácia bola najvyššia v prípade Rómov (8 %), ktorí majú v porovnaní s celkovým obyvateľstvom aj nižšiu strednú dĺžku života.

Z údajov z prieskumov takisto vyplýva, že rasové faktory ovplyvňujú aj pravdepodobnosť **policajnej kontroly**. Zo 14 % opýtaných ľudí, ktorí uviedli, že ich polícia v minulom roku kontrolovala, si 40 % myslí, že posledná kontrola bola vyvolaná ich etnickým alebo prisťahovaleckým pôvodom.

Celkovo 3 % respondentov uviedli, že v minulom roku zažili **rasistické násilie**, pričom ďalších 24 % zažilo v uvedenom období **rasistické obťažovanie**⁹. Takmer polovica (47 %) židovských respondentov sa obávala, že sa stane obeťou antisemitského verbálneho urážania alebo obťažovania, pričom viac ako tretina (40 %) sa obáva, že bude fyzicky napadnutá na verejných priestranstvách¹⁰. **Násilie a obťažovanie motivované nenávisťou** však často zostáva neoznámené. Údaje z prieskumu agentúry FRA o osobách afrického pôvodu napríklad ukazujú, že takmer dve tretiny (64 %) obetí rasistického násillia neoznámili posledný incident, s ktorým sa stretli, polícii ani inej organizácii či službe¹¹.

⁸ Údaje v rámciku sú obsahom týchto prieskumov agentúry FRA: [Second European Union Minorities and Discrimination Survey – main results \(Druhý prieskum Európskej únie týkajúci sa menšín a diskriminácie – hlavné výsledky\) \(2017\)](#); [Second European Union Minorities and Discrimination Survey. Muslims – Selected findings \(Druhý prieskum EÚ týkajúci sa menšín a diskriminácie. Moslimovia – vybrané zistenia\) \(2017\)](#); [Experiences and perceptions of antisemitism - Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU \(Skúsenosti a vnímanie antisemitizmu – druhý prieskum o diskriminácii a trestných činoch z nenávisťi proti Židom\) \(2018\)](#); [Second European Union Minorities and Discrimination Survey Roma – Selected findings \(Druhý prieskum Európskej únie týkajúci sa menšín a diskriminácie. Rómovia – vybrané zistenia\) \(2016\)](#); [Being Black in the EU \(Život s tmavou pleťou v EÚ\) \(2018\)](#).

⁹ FRA: [Second European Union Minorities and Discrimination Survey – main results \(Druhý prieskum Európskej únie týkajúci sa menšín a diskriminácie – hlavné výsledky\) \(2017\)](#).

¹⁰ FRA: [Experiences and perceptions of antisemitism - Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU \(Skúsenosti a vnímanie antisemitizmu – druhý prieskum o diskriminácii a trestných činoch z nenávisťi proti Židom\) \(2018\)](#).

¹¹ FRA: [Being Black in the EU \(Život s tmavou pleťou v EÚ\) \(2018\)](#).

2.1. Boj proti rasizmu a rasovej diskriminácii prostredníctvom právnych predpisov: preskúmanie a opatrenia

Aktuálne opatrenia na boj proti diskriminácii, rasizmu, xenofóbii a iným druhom neznášanlivosti na európskej úrovni spočívajú na ustálenom právnom rámci EÚ. Vychádzajú z viacerých ustanovení zmlúv¹², ako aj zo všeobecných zásad nediskriminácie a rovnosti, ktoré boli potvrdené aj v Charte základných práv EÚ¹³.

Hoci si boj proti rasizmu vyžaduje rozhodné kroky v mnohých oblastiach, ochrana, ktorú ponúka zákon, zohráva zásadnú úlohu. Komplexný systém ochrany pred diskrimináciou si v prvom rade vyžaduje účinné presadzovanie právneho rámca s cieľom zabezpečiť, aby sa individuálne práva a povinnosti v praxi naplňali. Znamená to tiež zabezpečiť, aby v tejto ochrane neexistovali žiadne medzery. Nedávne udalosti, ktoré poukázali na rasové napätie, vyvolali obavy, že právna ochrana proti rasovej alebo etnickej diskriminácii sa účinne nevykonáva. Súvisí to aj s obavami týkajúcimi sa vzťahu medzi orgánmi presadzovania práva a menšinami (pozri ďalej oddiel 2.2).

Komisia vykoná **komplexné posúdenie** existujúceho právneho rámca s cieľom určiť, ako zlepšiť vykonávanie a zistiť, či je naďalej vhodný na daný účel a či v ňom existujú medzery, ktoré treba odstrániť. Toto posúdenie bude vychádzať z prebiehajúceho monitorovania transpozície a vykonávania právnych predpisov EÚ, najmä v rámci jej pravidelného dialógu s členskými štátmi a z nadchádzajúcej správy o vykonávaní smernice o rasovej rovnosti. Spätná väzba od zainteresovaných strán, najmä od tých, ktoré zastupujú obavy osôb postihnutých rasizmom a rasovou diskrimináciou, bude takisto nevyhnutná na určenie toho, čo je potrebné zmeniť, aby sa maximalizoval rozsah a vplyv opatrení EÚ.

Smernica o rasovej rovnosti a subjekty pre rovnaké zaobchádzanie

Smernica o rasovej rovnosti¹⁴ formuje právnu ochranu pred diskrimináciou na základe rasového alebo etnického pôvodu už viac ako dve desaťročia. Zakazuje priamu a nepriamu diskrimináciu na základe rasového alebo etnického pôvodu v oblastiach zamestnania a povolania, vzdelávania, sociálnej ochrany vrátane zdravotnej starostlivosti, sociálnych výhod a prístupu k tovaru a službám dostupným pre verejnosť vrátane bývania a ich poskytovania. V posledných rokoch Komisia posilnila **monitorovanie jej vykonávania**. Osobitný dôraz sa kládol na diskrimináciu rómskych detí vo vzdelávaní. V roku 2021 Komisia podá **správu o uplatňovaní¹⁵ smernice a do roku 2022 na ňu nadviaže prípadnými právnymi predpismi**. V správe sa posúdi, aké ponaučenia by sa mali vyvodiť z vykonávania smernice, a identifikujú sa prípadné nedostatky: jednou z oblastí, na ktorú sa treba osobitne zamerať v kontexte možných nových právnych predpisov, je **presadzovanie práva¹⁶**. Správa bude takisto podkladom pre ďalšie kroky zamerané na stanovenie **priorít konaní o porušení povinnosti**, ktoré majú veľký vplyv.

V smernici sa od všetkých členských štátov vyžaduje, aby určili orgán na poskytovanie nezávislej pomoci obetiam diskriminácie, podporovali rovnosť, vykonávali nezávislé prieskumy a vydávali nezávislé správy a odporúčania. Tieto **subjekty pre rovnaké zaobchádzanie** sú nevyhnutné na zabezpečenie toho, aby jednotlivci a skupiny, ktoré čelia

¹² Články 2 a 10 Zmluvy o Európskej únii (ďalej len „ZEÚ“), článok 19 a článok 67 ods. 3 ZFEÚ.

¹³ Ide najmä o články 20 a 21.

¹⁴ Smernica Rady 2000/43/ES.

¹⁵ Táto správa sa predloží spolu so správou o smernici Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani.

¹⁶ Pozri oddiel 2.2 o boji proti diskriminácii zo strany orgánov presadzovania práva.

diskriminácii, mohli v plnej miere využívať svoje práva: mali by byť schopné účinne vykonávať úlohy, ktoré im boli pridelené na základe právnych predpisov EÚ. Právo Únie však ponecháva členským štátom diskrečnú právomoc, pokiaľ ide o právomoci a fungovanie subjektov pre rovnaké zaobchádzanie. Výsledkom sú veľké rozdiely medzi vnútroštátnymi subjektmi pre rovnaké zaobchádzanie, ktoré sa Komisia snažila zmierniť v odporúčaní o normách pre subjekty pre rovnaké zaobchádzanie v roku 2018¹⁷. Dôležitou témou správy za rok 2021 bude **úloha a nezávislosť subjektov pre rovnaké zaobchádzanie** a potenciálna potreba nových **právnych predpisov na posilnenie úlohy týchto subjektov**.

Komisia takisto nabáda členské štáty, aby umožnili **strategické súdne spory**¹⁸ na vnútroštátnej úrovni v súlade s odporúčaním Komisie o normách pre subjekty pre rovnaké zaobchádzanie a v súlade s ich vnútroštátnymi procesnými pravidlami. Strategické súdne spory sú kľúčom k zvyšovaniu informovanosti verejnosti a pokroku v objasňovaní a ochrane ľudských práv.

V súčasnosti sa antidiskriminačné právne predpisy EÚ mimo oblasti zamestnania, profesijného a odborného vzdelávania vzťahujú len na diskrimináciu na základe pohlavia a rasového alebo etnického pôvodu¹⁹. Neexistuje horizontálny prístup, ktorý by pokrýval všetky základy diskriminácie. S cieľom odstrániť nedostatky v ochrane pred akoukoľvek formou diskriminácie bude Komisia naďalej podporovať pokrok smerom k dosiahnutiu jednomyseľnosti, ktorá sa vyžaduje v Rade na prijatie jej **návrhu z roku 2008 týkajúceho sa uplatňovania rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na náboženstvo alebo vieru, zdravotné postihnutie, vek alebo sexuálnu orientáciu**²⁰.

Rámcové rozhodnutie o boji proti niektorým formám a prejavom rasizmu a xenofóbie a ďalšie právne prostriedky na boj proti rasizmu

Cieľom **rámcového rozhodnutia o boji proti niektorým formám a prejavom rasizmu a xenofóbie prostredníctvom trestného práva**²¹ je zabezpečiť, aby sa závažné prejavy rasizmu a xenofóbie trestali účinnými, primeranými a odrádzajúcimi trestnými sankciami v celej EÚ. Účinné vykonávanie tohto nástroja je kľúčové na zabezpečenie toho, aby sa nenávisným prejavom a trestným činom z nenávisťi dostala účinná trestná reakcia a aby obeť trestných činov boli uznané a mali k dispozícii účinný prostriedok nápravy. Rámcové rozhodnutie dopĺňa **smernica o právach obetí**²², ktorej cieľom je okrem iného zabezpečiť spravodlivosť, ochranu a podporu pre obeť trestných činov z nenávisťi a nenávisťných prejavov.

¹⁷ Odporúčanie Komisie (EÚ) 2018/951 z 22. júna 2018 o normách pre subjekty pre rovnaké zaobchádzanie.

¹⁸ Metóda strategických súdnych sporov sa používa na výber vhodných prípadov („testovacích prípadov“), ktoré sa predkladajú súdu s cieľom dosiahnuť konkrétny výsledok. Zámerom je, aby tieto súdne konania mali pozitívny širší vplyv na tvorbu práva a politiky, ako aj vytvorenie precedensu pre výsledok v podobných prípadoch.

¹⁹ Smernica Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod, smernica Rady 2004/113/ES z 13. decembra 2004 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu.

²⁰ KOM(2008) 426 v konečnom znení.

²¹ Rámcové rozhodnutie Rady 2008/913/SVV z 28. novembra 2008 o boji proti niektorým formám a prejavom rasizmu a xenofóbie prostredníctvom trestného práva. To si vyžaduje, aby členské štáty stanovili za trestný čin verejné podnecovanie k násilium alebo nenávisťi na základe rasy, farby pleti, náboženstva, rodového pôvodu alebo národného alebo etnického pôvodu (a to a j v online prostredí).

²² V smernici 2012/29/EÚ sa od členských štátov vyžaduje, aby zabezpečili spravodlivé a nediskriminačné zaobchádzanie s obetami trestných činov s osobitným dôrazom na obeť trestných činov spáchaných na základe predsudkov alebo diskriminácie. Pozri dokument z roku 2017 o kľúčových zásadách podpory obetí týkajúci sa súvislosti medzi smernicou o právach obetí a ochranou pred trestnými činmi z nenávisťi, ktorý je k dispozícii na adrese http://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=48874

Komisia od roku 2014²³ monitoruje transpozíciu uvedeného rámcového rozhodnutia do právnych systémov členských štátov EÚ. Existujú vážne obavy v súvislosti s rozsahom, v akom vnútroštátne trestnoprávne predpisy postihujú ako trestné nenávistné prejavy a trestné činy z nenávisti. Komisia prioritne vyvinie komplexné úsilie na zabezpečenie **úplnej a správnej transpozície a vykonávania** rámcového rozhodnutia v celej EÚ, najmä ak vymedzenie pojmu nenávistné prejavy alebo kriminalizácia trestných činov z nenávisti nie sú správne transponované do vnútroštátneho práva a v prípade potreby začne konanie o porušení povinnosti.

Rasizmus sa prejavuje aj v online prostredí. Rámcové rozhodnutie si vyžaduje, aby členské štáty stanovili za trestný čin verejné podnecovanie k násiliu alebo nenávisti na základe farby pleti, náboženstva, rodového pôvodu alebo národného či rasového alebo etnického pôvodu aj v prípade, keď k nemu dochádza v online prostredí. Naďalej však narastá počet **nezákonných nenávistných prejavov na internete** a rasistické nenávistné prejavy sú bežným javom²⁴. Pred štyrmi rokmi Komisia zaviedla kódex správania pre boj proti nezákonným nenávistným prejavom na internete, pričom informačno-technické (ďalej len „IT“) platformy sa dobrovoľne zaviazali preskúmať a v prípade potreby odstrániť nezákonné nenávistné prejavy²⁵. Z piateho hodnotenia tohto kódexu vyplýva, že hoci sa dosiahol značný pokrok pri odstraňovaní nenávistných prejavov na internete²⁶, platformy sa ešte musia zlepšiť, pokiaľ ide o transparentnosť a spätnú väzbu pre používateľov. Komisia bude naďalej spolupracovať s IT spoločnosťami a do tohto úsilia zahrnie aj ďalšie platformy sociálnych médií vrátane tých, ktoré používajú najmä deti a mladiství, pričom bude naďalej podporovať praktické kroky na boj proti nenávistným prejavom na internete a na podporu akceptovania rozmanitosti.

Ďalším krokom bude **akt o digitálnych službách**, ktorým sa zvýši a zharmonizuje zodpovednosť online platforiem a poskytovateľov informačných služieb a posilní sa dohľad nad politikami platforiem v oblasti obsahu v EÚ²⁷. Medzi zvažované možnosti patrí povinnosť zaviesť systémy oznamovania a prijímania opatrení, ako aj povinnosti týkajúce sa podávania správ a transparentnosti, na základe ktorých budú tieto platformy povinné poskytovať informácie o tom, ako zaobchádzajú s nezákonným obsahom vrátane nenávistných prejavov. To by nielen podporilo politiky moderovania obsahu, ktoré chránia slobodu prejavu online, ale poskytlo by aj základ pre zhromažďovanie údajov o rozsahu a druhoch rasistických nenávistných prejavov na internete, čo by pomohlo občianskej spoločnosti a tvorcom politík formulovať politiky, ktoré budú účinne riešiť otázku rasizmu.

Komisia pod záštitou internetového fóra EÚ spolupracuje s členskými štátmi a internetovými spoločnosťami na referenčnom zozname zakázaných násilných extrémistických symbolov a skupín, ktorý by sa mal používať na dobrovoľnom základe ako základ ich politík v oblasti moderovania obsahu. Výsledok tejto práce bude predložený internetovom fóre EÚ na ministerskej úrovni v decembri 2020.

²³ Komisia nadobudla 1. decembra 2014 právomoc dohliadať na transpozíciu rámcových rozhodnutí členskými štátmi, a to aj v prípade uvedeného nástroja. Pozri tiež správu Komisie Európskemu parlamentu a Rade z roku 2014 o implementácii rámcového rozhodnutia Rady 2008/913/SVV o boji proti niektorým formám a prejavom rasizmu a xenofóbie prostredníctvom trestného práva – COM(2014) 27 final.

²⁴ Z Eurobarometra, ktorý sa uskutočnil v roku 2016, vyplynulo, že takmer polovica ľudí, ktorí sa zúčastňujú na online diskusiách, váha, či sa zapoja do online diskusií z dôvodu nenávisti a hrozieb: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/media-pluralism-and-democracy-special-eurobarometer-452>

²⁵ Skúsenosti získané v rámci kódexu správania boli podkladom pre prácu Komisie na odporúčaní z 1. marca 2018 o opatreniach na účinný boj proti nezákonnému obsahu na internete, C(2018) 1177.

²⁶ Z výsledkov najnovšieho monitorovania, ktoré Komisia uverejnila v júni 2020, vyplýva, že IT spoločnosti posudzujú 90 % označeného obsahu do 24 hodín a odstránia 71 % obsahu, ktorý je považovaný za nezákonný nenávistný prejav. Viac podrobností vrátane dôvodov na oznamované prejavy nenávisti je k dispozícii na adrese: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/codeofconduct_2020_factsheet_12.pdf

²⁷ Oznámenie [Formovanie digitálnej budúcnosti Európy](#) – COM(2020) 67.

V **smernici o audiovizuálnych mediálnych službách**²⁸ sa stanovujú požiadavky na ochranu používateľov audiovizuálnych mediálnych služieb a platforiem na zdieľanie videí pred podnecovaním k násiliu alebo nenávisti, ako aj pred diskriminačnou mediálnou komerčnou komunikáciou. Platformám na zdieľanie videí sa takisto ukladá povinnosť prijať vhodné opatrenia na ochranu používateľov pred rasistickým a xenofóbnym obsahom.

Treba zdôrazniť, že akékoľvek opatrenia, ktoré obmedzujú právo na slobodu prejavu, musia rešpektovať požiadavky zakotvené v článkoch 11 a 52 Charty základných práv a prípadné ústavné tradície členských štátov.

Komisia:

- v roku 2021 podá správu o vykonávaní smernice o rasovej rovnosti;
- do roku 2022 predloží všetky právne predpisy potrebné na riešenie nedostatkov vrátane posilnenia úlohy a nezávislosti subjektov pre rovnaké zaobchádzanie;
- zabezpečí úplnú a správnu transpozíciu a vykonávanie rámcového rozhodnutia o rasizme a xenofóbii v celej EÚ, a to aj prostredníctvom postupov v prípade nesplnenia povinnosti.

Komisia vyzýva členské štáty, aby:

- zabezpečili, aby sa právo EÚ v plnej miere transponovalo a riadne uplatňovalo v členských štátoch;
- urýchlene dosiahli dohodu o návrhu Komisie z roku 2008 na zavedenie rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na náboženstvo alebo vieru, zdravotné postihnutie, vek alebo sexuálnu orientáciu.

2.2. Ďalšie opatrenia nad rámec právnych predpisov EÚ – väčšie úsilie v boji proti rasizmu v každodennom živote

Boj proti diskriminácii zo strany orgánov presadzovania práva

Účinná policajná činnosť a dodržiavanie základných práv sa navzájom dopĺňajú. Orgány presadzovania práva sú kľúčovými aktérmi na zabezpečenie dodržiavania práva a zaistenie bezpečnosti. Uznanie rozmanitosti a zabezpečenie spravodlivého presadzovania práva majú zásadný význam pre boj proti rasizmu. Správy o diskriminácii však neprestávajú prichádzať: agentúra EÚ pre základné práva zahrnula do svojho výskumu nezákonné profilovanie a policajné metódy²⁹. Takáto diskriminácia môže poškodiť dôveru v orgány presadzovania práva a viesť k ďalším negatívnym výsledkom, ako je nedostatočné oznamovanie trestných činov a odpor voči orgánom verejného sektora.

Agentúry EÚ, ako napríklad Agentúra EÚ pre základné práva (FRA) a Agentúra EÚ pre odbornú prípravu v oblasti presadzovania práva (CEPOL), už prispeli značnými zdrojmi³⁰ na posilnenie kapacity členských štátov v úsilí zabezpečiť, aby štátne orgány dodržiavali

²⁸ Smernica (EÚ) 2018/1808 zo 14. novembra 2018, ktorou sa mení smernica 2010/13/EÚ o koordinácii niektorých ustanovení upravených zákonom, iným právnym predpisom alebo správnym opatrením v členských štátoch týkajúcich sa poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb (smernica o audiovizuálnych mediálnych službách). Smernica podporuje používanie spoluregulácie a samoregulácie v rozsahu povolenom právnymi systémami členských štátov.

²⁹ Second European Union Minorities and Discrimination Survey – main results (Druhý prieskum Európskej únie týkajúci sa menšín a diskriminácie – hlavné výsledky) (2017).

³⁰ Pozri napríklad prehľad zdrojov a iniciatív na podporu programov odbornej prípravy v oblasti boja proti trestným činom z nenávisti v členských štátoch EÚ, ktorý je k dispozícii na adrese: http://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=43147

základné práva a zásady, a to najmä v oblasti nediskriminácie. K tomuto cieľu prispeli aj medzinárodné organizácie³¹.

Príslušníci orgánov presadzovania práva bežne a legitímne využívajú profilovanie na prevenciu, vyšetrovanie a stíhanie trestných činov. **Profilovanie, ktoré vedie k diskriminácii**³² na základe osobitných kategórií osobných údajov, ako sú údaje odhaľujúce rasový alebo etnický pôvod, je však nezákonné³³. V júli 2020 Európska komisia Rady Európy proti rasizmu a intolerancii (ECRI) osobitne varovala pred rasovým profilovaním³⁴.

Komisia bude prostredníctvom skupiny na vysokej úrovni pre boj proti rasizmu, xenofóbií a iným formám neznášanlivosti podporovať členské štáty pri predchádzaní diskriminačným postojom v rámci presadzovania práva, rozvíjaní potrebných zručností na vyšetrovanie a stíhanie trestných činov z nenávisťi a pri zabezpečovaní spravodlivého a primeraného zaobchádzania s obetami³⁵. To bude zahŕňať zmapovanie hlavných nedostatkov a potrieb v členských štátoch EÚ a odbornú prípravu zameranú na odhaľovanie a stíhanie trestných činov z nenávisťi. Agentúra Európskej únie pre základné práva bude vyzvaná, aby zhromažďovala a šírila osvedčené postupy na podporu **spravodlivej policajnej práce** na základe svojej existujúcej príručky odbornej prípravy³⁶ a príručky o predchádzaní nezákonnému profilovaniu³⁷. Táto agentúra by takisto mala pokračovať v zhromažďovaní a uverejňovaní údajov o postojoch polície k menšinám. Agentúra Európskej únie pre odbornú prípravu v oblasti presadzovania práva (CEPOL) by mala zintenzívniť svoju prácu na komplexných balíkoch odbornej prípravy v oblasti ľudských práv, etiky a boja rasizmu a zvýšiť informovanosť o spravodlivej a inkluzívnej policajnej práci medzi pracovníkmi polície na strednej a vyššej úrovni a zástupcami orgánov presadzovania práva³⁸.

Nedostatočné oznamovanie trestných činov z nenávisťi s rasistickým motívom³⁹ je závažnou prekážkou presadzovania práva a tvorby politiky. V nedávnej stratégii EÚ v oblasti práv obetí⁴⁰ sa

³¹ Rada Európy, Úrad OBSE pre demokratické inštitúcie a ľudské práva.

³² Profilovanie zahŕňa kategorizáciu ľudí podľa ich (vnímaných) osobných charakteristík, ktoré môžu zahŕňať rasový alebo etnický pôvod, farbu pleti, náboženstvo alebo štátnu príslušnosť. Hoci príslušníci polície môžu takéto charakteristiky považovať pri kontrole jednotlivca, nemôžu použiť žiadnu z týchto charakteristík ako jediné alebo hlavné kritérium na kontrolu jednotlivca. Profilovanie založené výlučne alebo hlavne na jednej alebo viacerých chránených charakteristikách predstavuje priamu diskrimináciu, a preto porušuje práva a slobody jednotlivca a je nezákonné [FRA (2018), [Preventing unlawful profiling today and in the future: a guide \(Predchádzanie nezákonnému profilovaniu v súčasnosti a v budúcnosti: príručka\)](#)].

³³ Článok 11 ods. 3 smernice (EÚ) 2016/680 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov príslušnými orgánmi na účely predchádzania trestným činom, ich vyšetrovania, odhaľovania alebo stíhania alebo na účely výkonu trestných sankcií.

³⁴ Pozri: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/-/ecri-warns-against-racial-profiling-in-policing-and-calls-for-a-systemic-response-to-address-racism-in-all-areas>

³⁵ Najmä prostredníctvom nového pracovného modulu, ktorý vypracovala pracovná skupina Komisie pre odbornú prípravu v oblasti trestných činov z nenávisťi a budovanie kapacít vnútroštátnych orgánov presadzovania práva.

³⁶ FRA (2013), [Fundamental rights-based police training – A manual for police trainers \(Odborná príprava polície založená na základných právach – Príručka pre školiteľov polície\)](#).

³⁷ FRA (2018), [Preventing unlawful profiling today and in the future: a guide \(Predchádzanie nezákonnému profilovaniu v súčasnosti a v budúcnosti: príručka\)](#).

³⁸ Napríklad zasadnutie konferencie európskych policajných prezidentov. CEPOL by tiež mohol zorganizovať letnú akadémiu pre príslušníkov polície na strednej úrovni a budúcich vedúcich predstaviteľov.

³⁹ Podľa [Second European Union Minorities and Discrimination Survey – main results \(Druhý prieskum Európskej únie týkajúci sa menšín a diskriminácie – hlavné výsledky\)](#) (2017) v ostatných piatich rokoch pred prieskumom oznámilo polícii alebo inej organizácii či službe ostatný incident násilia motivovaného nenávisťou 28 % respondentov, ktorí zažili fyzické útoky motivované nenávisťou. Dôvody nedostatočného oznamovania zistené v prieskumoch agentúry FRA zahŕňajú aj pocit, že oznamovanie by nič nezmenilo (34 %) a nedôveru v políciu alebo strach z nej (28 %). FRA (2018), [Being Black in the EU \(Život s tmavou pleťou v EÚ\)](#).

⁴⁰ COM(2020) 258 final.

uznáva, že obeť trestných činov patriacich k znevýhodneným alebo zraniteľným komunitám alebo menšinám môžu mať nízku dôveru v orgány verejného sektora, čo im bráni v oznamovaní trestnej činnosti. Bezpečné prostredie na oznamovanie trestnej činnosti pre obeť je jednou z piatich kľúčových priorít tejto stratégie. Rozmanitosť medzi zamestnancami orgánov presadzovania práva a inkluzívna policajná činnosť môžu posilniť úroveň dôvery v orgány presadzovania práva, a tým zlepšiť oznamovanie trestnej činnosti. Európska komisia Rady Európy proti rasizmu a intolerancii (ECRI) dôrazne nabádala členské štáty, aby vypracovali postupy náboru, ktoré zabezpečia, aby zloženie polície odrážalo rozmanitosť obyvateľstva, ako aj rámce pre dialóg medzi políciou a príslušníkmi menšinových skupín. Dôvera a porozumenie sú kľúčom k posilneniu spolupráce všetkých, a tým aj k účinnosti presadzovania práva. Existujúca pracovná skupina pre zaznamenávanie trestných činov z nenávisťi, zber údajov a podporu oznamovania **vypracuje kľúčové usmerňujúce zásady** s cieľom primäť obeť, aby oznamovali trestné činy z nenávisťi, a agentúra FRA vydá v roku 2021 **správu o podpore oznamovania trestných činov z nenávisťi**.

Bezpečnosť a zabezpečenie

Niektoré členské štáty prijali opatrenia na zákaz rasistických skupín a ich symbolov, často podľa právnych predpisov o trestných činoch z nenávisťi, nenávisťných prejavoch alebo terorizme, alebo zaviedli trestné postihy spojené s popieraním zločinov proti ľudskosti a/alebo nacistického a fašistického obdobia, ako aj s propagandou teroristických skupín. Komisia bude spolupracovať s členskými štátmi s cieľom lepšie spoločne porozumieť možným spôsobom prístupov k riešeniu problému násilných extrémistických skupín. Súčasťou tohto úsilia bude aj **mapovanie vnútroštátnych reakcií** na násilný extrémizmus, výsledky ktorého sa majú predložiť príslušným pracovným skupinám Rady v novembri 2020. Spolupráca s členskými štátmi bude pokračovať v identifikácii nedostatkov, najlepších postupov a odporúčaní v boji proti násilnému extrémizmu, ktoré sa majú predložiť začiatkom roka 2021.

Musí sa zabezpečiť lepšia ochrana priestorov, kde sa ľudia zokupujú. Hoci ide predovšetkým o otázku pre členské štáty, Komisia zintenzívnila svoje úsilie v rámci akčného plánu na rok 2017 na podporu ochrany verejných priestorov⁴¹. V posledných rokoch, tak v Európe, ako aj na celom svete, bolo niekoľko teroristických útokov, často motivovaných nenávisťou, zameraných na ľudí v miestach bohoslužieb⁴². V **stratégii bezpečnostnej únie**⁴³ sa ozrejmuje, ako bude Komisia spolupracovať so súkromným sektorom, ako aj s regionálnymi a miestnymi orgánmi s cieľom minimalizovať riziká pre ľudí vo verejných priestoroch.

Riziká v oblasti nových technológií

Spomedzi mnohých príležitostí, ktoré prinášajú, sa digitálna transformácia a vývoj nových technológií môžu využiť na posilnenie boja proti rasizmu. Môžu však priniesť aj nové výzvy, pokiaľ ide o rasovú rovnosť, nediskrimináciu a rovnosť príležitostí vo všeobecnosti, ak nie sú dostatočne a primerane štruktúrované. V Bielej knihe Komisie o umelej inteligencii⁴⁴ sa uvádza, ako určité spôsoby použitia tejto rýchlo sa vyvíjajúcej technológie predstavujú niekoľko potenciálnych rizík. Používanie algoritmov môže zachovať alebo dokonca stimulovať rasovú predpojatosť, ak údaje na školenie algoritmov neodrážajú rozmanitosť spoločnosti EÚ.

⁴¹ COM(2017) 612 final. Komisia v rámci fóra EÚ o ochrane verejných priestorov poskytuje platformu na výmenu osvedčených postupov a vyčleňuje finančné prostriedky na ochranu verejných priestorov.

⁴² Napríklad útok na mešitu v meste Christchurch na Novom Zélande v marci 2019, útoky na kostoly na Srí Lanke v apríli 2019, resp. streľba v synagóge v nemeckom Halle v októbri 2019.

⁴³ COM(2020) 605 final.

⁴⁴ Európska komisia, Biela kniha o umelej inteligencii – Európsky prístup k excelentnosti a dôvere, COM(2020) 65 final.

Štúdie napríklad preukázali, že algoritmy rozpoznávania tváre založené na umelej inteligencii môžu vykazovať vysokú mieru nesprávnej klasifikácie, ak sa používajú na niektoré demografické skupiny, ako sú ženy a ľudia s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom⁴⁵. To môže viesť k skresleným výsledkom a v konečnom dôsledku k diskriminácii⁴⁶. Komisia a agentúra eu-LISA pracujú na technológiách rozpoznávania tváre, ktoré sa majú používať vo vlastných rozsiahlych informačných systémoch EÚ na riadenie hraníc a bezpečnosť⁴⁷.

Pravidlá EÚ v oblasti ochrany údajov už obsahujú niekoľko záruk týkajúcich sa spracúvania biometrických údajov na účely jedinečnej identifikácie fyzickej osoby. Pripravovaný **návrh horizontálneho legislatívneho rámca pre umelú inteligenciu** sa bude osobitne zaoberať rizikom zaujatosti a diskriminácie v systémoch umelej inteligencie. Očakáva sa, že sa v ňom navrhnu osobitné požiadavky na kvalitu súborov testovacích údajov a na testovacie postupy v záujme identifikácie zaujatosti a jej nápravy, ktoré budú slúžiť na včasné predchádzanie negatívnym diskriminačným účinkom, pričom tento nástroj by mal zabezpečiť nepretržité monitorovanie a ostrážitosť v súvislosti s dodržiavaním existujúcich právnych predpisov zaručujúcich rovnosť, a to v rámci celého životného cyklu umelej inteligencie. Diaľková biometrická identifikácia a iná intruzívna technológia sledovania by mohli byť považované za vysokorizikové aplikácie umelej inteligencie, ktoré by museli spĺňať osobitné požiadavky a podrobiť sa posúdeniu zhody *ex ante*.

Zamestnanosť, vzdelávanie, zdravotná starostlivosť a bývanie

Napriek rozvinutému právnemu rámcu na boj proti diskriminácii pretrvávajú nerovnosti v prístupe k zamestnaniu, vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti a bývaniu, a je potrebné, aby sa právne predpisy podporili politickými opatreniami. V prípadoch, keď právna ochrana nestačí, bude Komisia bojovať proti rasizmu aj prostredníctvom politik a finančných programov.

Cieľom **Európskeho piliera sociálnych práv** je priniesť spravodlivosť do každodenného života každého občana bez ohľadu na to, či sa vzdeláva, pracuje, hľadá si zamestnanie alebo je na dôchodku, bez ohľadu na to, či žije v meste alebo vo vidieckej oblasti a bez ohľadu na osobné charakteristiky vrátane rasového alebo etnického pôvodu. Akčný plán týkajúci sa Európskeho piliera sociálnych práv, ktorý má Komisia predložiť v roku 2021, bude ďalej podporovať rovnosť na trhu práce, a to aj pre osoby s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom⁴⁸. Komisia takisto v roku 2021 predloží **záruku pre deti**, ktorej cieľom bude zabezpečiť lepšie sociálne začlenenie všetkých detí v núdzi, ako aj prístup pre ne ku kľúčovým službám.

Prosperujúca a sociálna Európa závisí od nás všetkých. Kríza spôsobená ochorením COVID-19 však odhalila alebo dokonca prehĺbila nerovnosti. Pri plnom využití možností, ktoré ponúkajú **Európsky nástroj obnovy** a **Nástroj technickej podpory** pre štrukturálne reformy, bude Komisia spolupracovať s členskými štátmi s cieľom zabezpečiť, aby podpora

⁴⁵ Pozri [„Gender Shades: Intersectional Accuracy Disparities in Commercial Gender Classification“ \(Rodové odtiene: prierezové rozdiely v presnosti pri komerčnom rodovom klasifikovaní\)](#).

⁴⁶ Pozri FRA, [„Facial recognition technology: fundamental rights considerations in the context of law enforcement“ \(Technológia rozpoznávania tváre: problematika základných práv v kontexte presadzovania práva\)](#).

⁴⁷ Základom tohto úsilia bude existujúca práca Spoločného výskumného centra. Tento protokol bude najprv navrhnutý pre budúci spoločný systém biometrickej identifikácie v kontexte systému vstup/výstup a v nasledujúcom štádiu sa rozšíri aj na Schengenský informačný systém.

⁴⁸ Oznámenie [A strong social Europe for just transitions \(Silná sociálna Európa pre spravodlivé transformácie\)](#), COM(2020) 14 final.

v oblastiach, ako je trh práce, vzdelávanie a odborná príprava, sociálna ochrana, zdravotná starostlivosť a bývanie, prispievala k rovnosti.

V programovom období 2021 – 2027 budú fondy EÚ podporovať úsilie členských štátov o presadzovanie sociálneho začlenenia⁴⁹ zabezpečením rovnakých príležitostí pre všetkých a bojom proti diskriminácii. Finančné prostriedky EÚ budú podporovať rozvoj infraštruktúry a rovnaký prístup na trh práce, k zdravotnej a sociálnej starostlivosti, bývaniu a k vysokokvalitným, nesegregovaným a inkluzívnym službám v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy pre všetkých, a to najmä pre znevýhodnené skupiny.

- *Zamestnanosť*

Zákaz diskriminácie v oblasti zamestnania zahŕňa dôvody pohlavia, rasy alebo etnického pôvodu, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie a náboženstva alebo viery. Napriek tomu je diskriminácia na pracovisku alebo pri hľadaní práce rozšírená, pričom môže mať mnoho podôb a postihovať určité skupiny viac ako iné⁵⁰. Napríklad ľudia afrického pôvodu vidia mimoriadne výrazný nesúvis medzi kvalitou ich zamestnania a dosiahnutou úrovňou vzdelania, čo sa prejavuje nižšou mierou platenej práce u osôb s terciárnym vzdelaním v porovnaní s celkovým obyvateľstvom⁵¹. Existujú dôkazy o tom, že uchádzači, ktorí sa vo svojom životope otvorene identifikujú ako moslimovia, dostanú menej pozvánok na pracovné pohovory v porovnaní s rovnako kvalifikovanými uchádzačmi s nábožensky neutrálnym životopisom⁵². V porovnaní s celkovým obyvateľstvom je tiež oveľa vyššia miera mladých ľudí severoafrického pôvodu, afrického pôvodu alebo z rómskych komunít, ktorí nie sú zamestnaní a ani v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy⁵³. Problémy sa pravdepodobne zhoršia v dôsledku krízy spôsobenej ochorením COVID-19, keďže hospodárske poklesy majú tendenciu zhoršovať nerovnosti. V tejto súvislosti je kľúčové úplné vykonávanie a presadzovanie existujúcich právnych nástrojov. Akčný plán týkajúci sa Európskeho piliera sociálnych práv prispeje aj k lepšiemu riešeniu diskriminácie v oblasti zamestnanosti.

Okrem toho mať správne zručnosti znamená ľahšie získať prácu, udržať si zamestnanie a prekonať zmenu pracovného miesta. To si vyžaduje zabezpečenie rovnakého prístupu k ďalším príležitostiam na zvyšovanie úrovne zručností pre všetkých ľudí bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod a iné dôvody diskriminácie. Komisia nedávno prijala **Európsky program v oblasti zručností**⁵⁴, ktorého základným kameňom je sociálna spravodlivosť vrátane **odporúčania Rady o odbornom vzdelávaní a príprave** (OVP), v ktorom sa vyzýva, aby programy OVP boli inkluzívne pre zraniteľné skupiny vrátane osôb

⁴⁹ Najmä Európsky sociálny fond plus (ESF+) a Európsky fond regionálneho rozvoja (ERDF). V rámci navrhovaného ESF+ majú členské štáty vyčleniť aspoň 25 % finančných prostriedkov z ESF+ na opatrenia na podporu sociálneho začlenenia a zamerané na tých, ktorí to najviac potrebujú. Celkový cieľ 4 % je takisto ambíciou na podporu najzraniteľnejších osôb. Okrem špecifického cieľa ESF+ sa na integráciu marginalizovaných komunít môže použiť niekoľko ďalších nástrojov financovania EÚ.

⁵⁰ Pozri FRA (2017a) a FRA (2017b). Napríklad na otázku o svojich skúsenostiach počas 12 mesiacov pred prieskumom 13 % moslimských respondentov odpovedalo, že sa pri hľadaní práce cítili diskriminovaní. Podobné skúsenosti s diskrimináciou pri hľadaní práce sa zistili u 16 % Rómov a 15 % severoafričanov.

⁵¹ FRA (2018), [Being Black in the EU \(Život s tmavou pleťou v EÚ\)](#).

⁵² Pozri výskumný projekt Horizont 2020 zameraný na rast, rovnosť príležitostí, migráciu a trhy (GEMM): <http://gemm2020.eu/>

⁵³ Napríklad až 76 % mladých ľudí afrického pôvodu v Rakúsku nie je zamestnaných, ani nie je v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy v porovnaní s 8 % celkového počtu obyvateľstva [FRA (2018), [Being Black in the EU \(Život s tmavou pleťou v EÚ\)](#)].

⁵⁴ Oznámenie [Európsky program v oblasti zručností pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť](#), COM(2020) 274 final.

s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom⁵⁵. Mladí ľudia zo znevýhodnených skupín, ako sú mladí ľudia s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom alebo mladí migranti, čelia ďalším prekážkam vstupu na trh práce. **Posilnená záruka pre mladých ľudí** uznáva tento problém a odporúča, aby členské štáty zintenzívnili dosah na najzraniteľnejšie skupiny mladých ľudí a venovali náležitú pozornosť všetkým formám diskriminácie⁵⁶. **Európska sieť verejných služieb zamestnanosti (VSZ)** zmapuje prístupy k nediskriminácii vo verejných službách zamestnanosti v celej EÚ a podporí vzájomné učenie sa na tomto základe⁵⁷. Sociálne podniky a sociálne hospodárstvo vo všeobecnosti môžu byť priekopníkmi v boji proti rasovej nerovnosti a ich úloha sa bude riešiť v **európskom akčnom pláne pre sociálne hospodárstvo**, ktorý má Komisia predložiť v roku 2021.

- *Vzdelávanie*

V súlade so smernicou o rasovej rovnosti musia mať deti zo všetkých rasových alebo etnických prostredí rovnaký prístup k vzdelávaniu. Učiteľia musia byť vyškolení, aby pracovali so všetkými deťmi, a musia byť citliví na potreby žiakov z rôznych prostredí vrátane otázok súvisiacich s rasovou diskrimináciou. Školy by mali byť bezpečnými zónami bez šikanovania, rasizmu a diskriminácie. Deti by sa mali včas učiť o rovnosti, rešpekte a začlenení a mali by mať možnosť podporovať takéto hodnoty pomedzi svojimi rovesníkmi a komunitami⁵⁸.

Hoci zodpovednosť za obsah a organizáciu systémov vzdelávania a odbornej prípravy nesú členské štáty, posilnenie inkluzívneho vzdelávania je jednou z priorít spolupráce EÚ. Začlenenie a spravodlivosť vo vzdelávaní budú patriť medzi prioritné dimenzie **európskeho vzdelávacieho priestoru**. Táto požiadavka začlenenia a spravodlivosti sa rovnako vzťahuje aj na digitálne vzdelávanie v rámci aktualizovaného **akčného plánu digitálneho vzdelávania**, ktorý sa má predložiť tento rok. Komisia v roku 2021 predloží komplexnú stratégiu v oblasti práv dieťaťa, ktorá bude zahŕňať opatrenia na boj proti rasizmu a diskriminácii. Školy zohrávajú kľúčovú úlohu pri znižovaní rasových stereotypov a predsudkov medzi deťmi.

Mladí ľudia môžu tiež zohrávať dôležitú úlohu v boji proti rasizmu a diskriminácii. Komisia spolu s členskými štátmi zhromaždila názory mladých Európanov prostredníctvom dialógov EÚ s mládežou, ktoré viedli k 11 európskym cieľom v oblasti mládeže⁵⁹. Tieto ciele predstavujú víziu Európy, ktorá mladým ľuďom umožní naplno využiť svoj potenciál, podporujú rovnosť a inkluzívne spoločnosti.

Z programu **Erasmus+** sa financujú projekty, ktoré prispievajú k integrácii osôb s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom⁶⁰. Podobne sa pomocou **Európskeho zboru solidarity** môžu podporovať solidárne činnosti zamerané na boj proti rasizmu a diskriminácii a širokú účasť⁶¹. Budúce programy⁶² zabezpečia, aby sa vyvinulo úsilie na

⁵⁵ COM(2020) 275 final.

⁵⁶ Návrh odporúčania Rady o iniciatíve „Most vedúci k pracovným miestam – posilnenie záruky pre mladých ľudí“, COM(2020) 277 final.

⁵⁷ Oznámenie „Podpora zamestnanosti mladých ľudí: most vedúci k pracovným miestam pre ďalšiu generáciu“, COM(2020) 276 final.

⁵⁸ <https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-10-key-topics-combating-racism-a/16808b75f7>.

⁵⁹ <https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/youthgoals> Tieto ciele tvoria súčasť stratégie EÚ pre mládež na obdobie rokov 2019 – 2027.

⁶⁰ V rámci programu Erasmus+ sa od roku 2014 podporilo približne 26 000 projektov (zahŕňajúcich viac ako 708 000 účastníkov) zameraných na témy ako rovnosť a nediskriminácia, medzikultúrny/medzináboženský dialóg a začlenenie.

⁶¹ Od roku 2018 bolo v rámci Európskeho zboru solidarity podporených 2 100 projektov na tieto témy, do ktorých bolo zapojených viac ako 14 500 mladých ľudí.

podporu sociálneho začlenenia a zlepšenie dosahu na ľudí s obmedzenými príležitosťami, okrem iného riešením prekážok, ktorým čelia nedostatočne zastúpené skupiny a menšiny pri prístupe k príležitostiam, ktoré tieto programy ponúkajú, a vybavením organizátorov projektov a účastníkov na citlivú interakciu s ľuďmi z rôznych prostredí.

Sieť na zvyšovanie povedomia o radikalizácii⁶³ bude podporovať úsilie učiteľov, pracovníkov s mládežou a širšiu komunitu všetkých vekových kategórií pri riešení polarizujúcich diskusií a stigmatizujúcich prejavov v triede.

- **Zdravie**

Kríza spôsobená ochorením COVID-19 zvýraznila⁶⁴ dôsledky existujúcich nerovností v oblasti zdravia, ktoré znášajú ľudia s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom⁶⁵. Rasizmus spôsobuje traumu, a preto môže mať vplyv aj na duševné zdravie ľudí. Nový **program EU4Health** a európsky plán na boj proti rakovine budú riešiť nerovnosti v oblasti zdravia tým, že zohľadnia osobitné potreby rôznych skupín. Výmena najlepších postupov medzi zdravotníckymi pracovníkmi v celej EÚ a diskusie s organizáciami pacientov a občianskou spoločnosťou pomôžu zabezpečiť prístup zameraný na pacienta, a to aj pokiaľ ide o osobitné potreby ľudí s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom. **Platforma pre politiku EÚ v oblasti zdravia**⁶⁶ sa osobitne zameria na znižovanie nerovností založených na rasovom alebo etnickom pôvode a sprostredkovanie návrhov občianskej spoločnosti tvorcom politik v oblasti zdravia na úrovni EÚ a na vnútroštátnej úrovni. **Riadiaca skupina Komisie pre podporu zdravia, prevenciu chorôb a manažment neprenosných chorôb**⁶⁷ bude požiadaná, aby vybrala najlepšie postupy v oblasti začleňovania osôb s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom do stratégií zdravotnej prevencie, ktoré sa majú rozšíriť s podporou z rozpočtu EÚ. K tejto práci by mohli prispieť aj ďalšie výskumné projekty v rámci programu **Horizont Európa**. Mal by sa uskutočniť výskum sociálno-ekonomických faktorov zdravia z pohľadu jednotlivých rás.

- **Bývanie**

Osoby, ktoré čelia rasovej diskriminácii, sú vystavené vyššiemu riziku zlých podmienok bývania a segregácie v oblasti bývania⁶⁸. Diskriminácia na trhu s bývaním⁶⁹ posilňuje segregáciu⁷⁰, čo má

⁶² Táto stratégia bude pokrývať všetky oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, mládeže a športu. Bude sa realizovať počas celého trvania budúcich programov Erasmus + a programu Európsky zbor solidarity.

⁶³ Pozri https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/about-ran_en

⁶⁴ Pozri štúdiu s názvom „The COVID-19 pandemic: power and privilege, gentrification, and urban environmental justice in the global north“ (Pandémia COVID-19: moc a výsady, gentrifikačia a mestská environmentálna spravodlivosť na celom svete), uverejnená Cities & Health a americkou agentúrou National Center for Immunization and Respiratory Diseases (NCIRD).

⁶⁵ Podľa (FRA) EU-MIDIS II hlásili rómske ženy vo veku 50 rokov alebo viac svoj zdravotný stav ako „zlý“ alebo „veľmi zlý“ takmer dvakrát častejšie ako nerómske ženy (55 % a 29 %).

⁶⁶ Platforma pre politiku EÚ v oblasti zdravia (<https://webgate.ec.europa.eu/hpf/>) je interaktívny nástroj na podporu diskusie o otázkach verejného zdravia, výmenu poznatkov a najlepších postupov. Združuje 7 000 registrovaných skupín mimovládnych organizácií (ďalej len „MVO“) a zainteresovaných strán, ktoré motivuje na výmenu informácií, či už navzájom, alebo aj s Komisiou, s cieľom spojiť svoje odborné znalosti do spoločných vyhlásení a rozšíriť aktivity pomedzi široké publikum.

⁶⁷ Pozri https://ec.europa.eu/health/non_communicable_diseases/steeringgroup_promotionprevention_en

⁶⁸ Výskumná služba Európskeho parlamentu [The Cost on Non-Europe in the area of Equality and the Fight against Racism and Xenophobia \(Náklady v prípade nekonania na úrovni EÚ v oblasti rovnosti a boja proti rasizmu a xenofóbi\)](#).

⁶⁹ Podľa správy agentúry FRA „Being Black in Europe“ (Život s tmavou pleťou v EÚ) takmer polovica respondentov žije v preľudnených obydliach (45 %) v porovnaní so 17 % celkového počtu obyvateľstva v EÚ. Jedna desatina respondentov (12 %) žije v podmienkach vážnej deprivácie v oblasti bývania, v preplnených obydliach charakterizovaných pretekajúcou strechou, plesnivými stenami alebo oknami, bez kúpeľne či sprchy a bez toalety vnútri obydli domov, resp. žije v príliš tmavom príbytku.

dominový efekt, pokiaľ ide o vzdelávanie alebo pracovné príležitosti, a v prípade rodín s deťmi aj výrazný škodlivý vplyv na rozvoj detí.

Za opatrenia⁷¹ na prevenciu a/alebo riešenie sociálnej segregácie a segregácie v oblasti bývania⁷² sú primárne zodpovedné vnútroštátne a miestne orgány. **Fondy politiky súdržnosti**⁷³ zostanú v období 2021 – 2027 kľúčovými nástrojmi na podporu nesegregovaných opatrení v oblasti bývania a zabezpečenie prístupu k všeobecným inkluzívnym a vysokokvalitným službám. Dodržiavanie Charty základných práv EÚ bude aj naďalej nevyhnutné, pričom bude vylúčená finančná podpora opatrení, ktoré prispievajú k vytváraniu akejkoľvek formy novej segregácie. Iniciatíva Komisie zameraná na vlnu obnovy budov podporí energetickú účinnosť v oblasti sociálneho bývania a iných bytov ľudí s nízkym príjmom.

Komisia:

- zabezpečí, aby sa legislatívny rámec pre umelú inteligenciu osobitne zaoberal rizikom zaujatosti a diskriminácie v systémoch umelej inteligencie,
- využije politické opatrenia a programy financovania na boj proti rasizmu a diskriminácii v prístupe k zamestnaniu, vzdelávaniu a odbornej príprave, zdravotnej starostlivosti, sociálnej ochrane a bývaní,
- zabezpečí, aby pripravovaná komplexná stratégia v oblasti práv detí obsahovala konkrétne opatrenia na boj proti rasizmu a diskriminácii.

Komisia apeluje na členské štáty, aby:

- zintenzívnili úsilie o predchádzanie diskriminačným postojom orgánov presadzovania práva a zvýšili dôveryhodnosť práce orgánov presadzovania práva v boji proti trestným činom z nenávisťi,
- zmapovali vnútroštátne reakcie na násilný extrémizmus a identifikovali nedostatky a najlepšie postupy na jeho riešenie.

Agentúra FRA by mala zhromažďovať údaje a šíriť osvedčené postupy na podporu spravodlivej policajnej práce. Agentúra CEPOL by mala poskytovať účinné programy odbornej prípravy.

3. Štrukturálny rasizmus – riešenie východiskového problému

Rasizmus je často hlboko zakorenený v histórii našich spoločností a prepojený s jeho kultúrnymi koreňmi a normami. Môže sa odzrkadľovať v tom, ako funguje spoločnosť, ako sa rozdeľuje moc a ako občania komunikujú so štátom a verejnými službami. Môže byť nevedomý a často sa prejavovať skôr neschopnosťou zohľadňovať záujmy ľudí postihnutých rasizmom než nevyhnutne priamym pokusom o vylúčenie. Keďže vplyv štrukturálneho rasizmu môže byť rovnako silný a škodlivý ako individuálny rasizmus, jeho existencia sa

⁷⁰ Segregácia sa vyznačuje sa fyzickým a sociálnym oddelením členov marginalizovanej skupiny od členov nemarginalizovaných skupín a nerovnakým prístupom k väčšinovým (mainstreamovým), inkluzívnym a vysokokvalitným službám. Pozri

⁷¹ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/thematic_guidance_fiche_segregation_en.pdf
Môže ísť o širokú škálu opatrení, ako je rozvoj infraštruktúry vo verejných službách, opatrenia v oblasti zamestnanosti, vzdelávania a odbornej prípravy, opatrenia v oblasti zdravia a bývania a posilnenie postavenia komunity.

⁷² Marginalizované a segregované komunity možno identifikovať vypracovaním máp chudoby na úrovni nomenklatúry územných jednotiek pre štatistické účely (ďalej len „NUTS“) 3 a nižšej.

⁷³ Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR), Kohézny fond (KF) a Európsky sociálny fond+ (ESF+).

musí uznať a musí sa riešiť prostredníctvom proaktívnych politík. Prierezová perspektíva prehľbuje pochopenie štrukturálneho rasizmu a zefektívňuje reakcie.

3.1. Politiky na dosiahnutie prevratných zmien

Boj proti stereotypom a zvyšovanie informovanosti o histórii

Stereotypy môžu byť staré stáročia, s pretrvávajúcim vplyvom na postoje a s tendenciou sa ďalej rozširovať. Stereotypy sú príliš často posilňované tendenciou k sociálnym rozdielom, ktoré stavajú menšiny do iného priestoru, než je väčšinový, sociálny, ale aj fyzický priestor.

Predsudky a stereotypy možno v prvom rade riešiť uznaním **historických koreňov rasizmu**. Kolonializmus, otroctvo a holokaust sú súčasťou našej histórie a v súčasnosti majú pre spoločnosť vážne dôsledky. Dôležitou súčasťou podpory začleňovania a porozumenia je pripomínať si to: EÚ by napríklad mala výslovne označiť kľúčové pamätné dni súvisiace s rasizmom, ako je **Medzinárodný deň za zrušenie otroctva**⁷⁴, ako to navrhuje Európsky parlament⁷⁵. Dejiny a výučba dejín sú dôležitým cieľom vzdelávacích programov **Rady Európy**⁷⁶. Rada Európy prijala v júli 2020 odporúčanie, v ktorom vyzýva na začlenenie histórie Rómov a/alebo kočovníkov do školských osnov a učebných materiálov. V rámci opatrení EÚ v oblasti **kultúry a hodnôt** program Kreatívna Európa a program Občania, rovnosť, práva a hodnoty ponúknu podporu projektom zameraným na odstránenie prekážok a podporu sociálneho začlenenia a účasti nedostatočne zastúpených a znevýhodnených skupín vrátane takých aspektov, ako je postavenie menšín v európskej spoločnosti a historické dedičstvo kolonializmu.

Spôsob, akým sú ľudia s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom prezentovaní v **médiách** a bez ohľadu na to, či už sú zastúpení, alebo nie, môže posilniť negatívne stereotypy, pričom ich nedostatočné zastúpenie v mediálnych profesiách tento trend ešte viac posilňuje. Pre vyváženú demokratickú diskusiu sú potrebné nezávislé a pluralitné médiá. Kľúčovými spôsobmi, ako prispieť k inkluzívnym spoločnostiam, sú presadzovanie vyváženej a pozitívnej rétoriky, zvyšovanie informovanosti a znalostí novinárov, ako aj podpora mediálnej gramotnosti. Komisia na základe seminárov o Rómoch⁷⁷ pripraví sériu seminárov o rasových a etnických stereotypoch, na ktorých sa stretnú novinári, organizácie občianskej spoločnosti a zástupcovia osôb s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom. Komisia okrem toho spolupracuje s Európskou federáciou novinárov na sérii online seminárov naplánovaných na začiatok roka 2021 s cieľom podporiť informovanosť a prinášanie vyvážených novinových článkoch o moslimoch a islame. Kultúrny a kreatívny priemysel čelí podobným výzvam, pričom ako príklad možno uviesť nedostatočné zastúpenie filmových tvorcov alebo stereotypy v iných kultúrnych výstupoch. Tieto odvetvia zároveň môžu byť silným prostriedkom na podporu rovnosti, rozmanitosti a začlenenia.

Komisia bude v roku 2021 a v ďalších rokoch na základe skúseností získaných z minulých iniciatív podporovať zvyšovanie informovanosti prostredníctvom cielených komunikačných činností. Pôjde okrem iného o oslovenie vysokopostavených predstaviteľov politického,

⁷⁴ Medzi kľúčové dni patrí Medzinárodný deň pamiatky obetí holokaustu (27. január), Medzinárodný deň proti rasovej diskriminácii (21. marec), Európsky deň pamiatky rómskych obetí holokaustu (2. august) a Medzinárodný deň za zrušenie otroctva (2. december).

⁷⁵ Uznesenie Európskeho parlamentu z 26. marca 2019 o základných právach ľudí afrického pôvodu v Európe.

⁷⁶ Pozri <https://www.coe.int/en/web/history-teaching>

⁷⁷ Pozri https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=30548

športového, podnikateľského alebo kultúrneho života a pozývanie organizácií s veľkým dosahom, aby poskytli svoju súčinnosť.

Jedným z cieľov **dezinformácií** môže byť najmä osobitné zameranie sa na menšiny, ako aj podpora sociálnych nepokojov vo všeobecnosti. Pandémia COVID-19 poskytla mnoho príkladov takéhoto počínania⁷⁸. Práca **Európskeho strediska pre monitorovanie digitálnych médií** sa pri podpore overovateľov faktov a výskumných pracovníkov v boji proti dezinformáciám zameria najmä na dezinformácie a konšpirácie zacielené na menšinové komunity. Dôležitou súčasťou kampaní zameraných na mediálnu gramotnosť je aj zmierňovanie naratívov rasovej diskriminácie šírenej dezinformáciami. Tieto ciele podporujú **projekty „mediálna gramotnosť pre všetkých“**⁷⁹. Táto práca bude ďalej rozvíjaná v rámci nadchádzajúceho akčného plánu pre európsku demokraciu a akčného plánu pre médiá a audiovizuálnu oblasť.

Činnosť EÚ v oblasti **športu** tiež uprednostňuje projekty, ktoré bojujú proti stereotypom a podporujú sociálne začlenenie prostredníctvom športu, a to aj v spolupráci s kľúčovými organizáciami, ako sú Únia európskych futbalových zväzov (UEFA) a Medzinárodná futbalová federácia (FIFA)⁸⁰. V rámci programu Erasmus+ na roky 2021 – 2027⁸¹ napomôže osobitné zameranie na šport na miestnej úrovni⁸² uľahčenie účasti ľudí zo všetkých prostredí vrátane ľudí s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom. Kultúrny sektor, od hudby až po kinematografiu a divadelné umenie, je významnou oblasťou na podporu začleňovania a boj proti rasizmu.

Správne údaje pre informované politické rozhodnutia

Presné a porovnateľné údaje sú nevyhnutné na to, aby tvorcovia politik a verejnosť mohli posúdiť rozsah a povahu znášanej diskriminácie a na navrhovanie, prispôsobenie, monitorovanie a hodnotenie politik. To si vyžaduje **rozčlenenie údajov podľa etnického alebo rasového pôvodu**⁸³. V porovnaní s údajmi o iných dôvodoch diskriminácie (ako napr. pohlavie, zdravotné postihnutie a vek), sú však tieto údaje pomerne zriedkavé. Medzi prekážky patria problémy pri vytváraní spoločnej metodiky, pričom niektoré členské štáty zbierajú takéto údaje, zatiaľ čo iné sa tomuto prístupu vedome vyhýbajú. V dôsledku toho sa mnohé prieskumy zameriavajú na vnímanie diskriminácie alebo používajú zástupný aspekt, ako napr. občianstvo alebo krajina narodenia. Zber spoľahlivých a porovnateľných údajov na európskej a vnútroštátnej úrovni je nevyhnutným predpokladom pre účinné opatrenia.

Agentúra FRA zohráva dôležitú úlohu, napríklad prostredníctvom spolupráce s Komisiou na podpore úsilia členských štátov o zlepšenie zhromažďovania a zaznamenávania údajov o trestných činoch z nenávisťi. V nasledujúcich dvoch rokoch sa uskutočnia nové prieskumy agentúry FRA o situácii prisťahovalcov a potomkov prisťahovalcov a o diskriminácii a trestných

⁷⁸ Spoločné oznámenie, Boj proti dezinformáciám o ochorení COVID-19 – aké sú fakty, JOIN(2020) 8.

⁷⁹ Prípravné akcie podporujú nové vzdelávacie materiály na boj proti dezinformáciám a navrhujú spôsoby zvyšovania informovanosti o technikách bežne používaných aktérmi s nekalými úmyslami s cieľom vytvárať, šíriť a zosilňovať dezinformácie na internete.

⁸⁰ Spoločné iniciatívy zahŕňajú kampane UEFA Respect, #EqualGame a #WePlayStrong a kampane FIFA #stopracism a #stopviolence.

⁸¹ COM(2018) 367 final.

⁸² Napr. organizovaný šport, ktorému sa na miestnej úrovni venujú amatérski športovci, a „šport pre všetkých“.

⁸³ Už Svetová konferencia proti rasizmu, rasovej diskriminácii, xenofóbii a súvisiacej neznášanlivosti z roku 2002 a Durbanský akčný program podporili potrebu zberu rozčlenených údajov v štatistických údajoch o obyvateľstve, ktoré sa majú zbierať s výslovným súhlasom respondentov na základe ich vlastnej identifikácie a v súlade s normami v oblasti ľudských práv chrániacimi súkromie; https://www.un.org/en/durbanreview2009/pdf/DDPA_full_text.pdf

činach z nenávisti voči Židom. Prieskumy **Eurobarometra** o diskriminácii⁸⁴ sa budú naďalej realizovať pravidelne, aby bolo možné priebežne monitorovať zmeny v postojoch a vnímaní.

Orgány pre rovnaké zaobchádzanie môžu užitočne spolupracovať pri skúmaní vlastných systémov zberu údajov o rovnakom zaobchádzaní, riešiť prekážky, ktoré bránia tomu, aby tieto systémy boli účinné a/alebo porovnateľné a interoperabilné, a posudzovať, ako čo najlepšie zlepšiť a koordinovať zber údajov. Komisia bude podporovať úsilie o rozvoj takejto koordinácie.

Je však potrebný výraznejší krok smerom k **novému prístupu k zberu údajov o rovnakom zaobchádzaní**. Predpokladom pokroku smerom k spoločnému súboru údajov je úplné dodržiavanie ústavných noriem, právnych predpisov EÚ o ochrane údajov a Charty základných práv EÚ. Musia sa zaviesť záruky na zabezpečenie toho, aby citlivé údaje o rovnakom zaobchádzaní nemohli byť spätne prepojené s jednotlivcom. To znamená úplný súlad s pravidlami ochrany údajov, najmä s cieľom zmierniť akékoľvek potenciálne riziká zneužitia. Komisia zorganizuje okrúhly stôl o údajoch o rovnakom zaobchádzaní, na ktorom sa zúčastnia kľúčové zainteresované strany⁸⁵ s cieľom preskúmať prekážky zberu údajov týkajúcich sa rasového alebo etnického pôvodu a určiť cesty k harmonizovanejšiemu prístupu, a to vrátane prierezných údajov, napríklad pokiaľ ide o náboženstvo alebo vieru a rod. Cieľom **členských štátov** by malo byť, aby sa pri plnom rešpektovaní svojich vnútroštátnych súvislostí približovali k vytvoreniu **súboru údajov rozčlenených na základe rasového alebo etnického pôvodu** s cieľom zachytiť subjektívne skúsenosti s diskrimináciou a viktimizáciou, ako aj štrukturálne aspekty rasizmu a diskriminácie. Tieto údaje by mali byť komplexné, spoľahlivé, pravidelné a včasné, mali by sa začleňovať do prieskumov EÚ a vnútroštátnych prieskumov a mali by byť reprezentatívne a porovnateľné⁸⁶.

Eurostat uskutoční v roku 2021 prieskum pracovných síl EÚ (EU-LFS) s osobitným modulom o situácii migrantov na trhu práce, ktorý bude zahŕňať aspekty súvisiace s diskrimináciou na pracovisku.

Komisia:

- bude realizovať sériu opatrení na riešenie rasových a etnických stereotypov s médiami, občianskou spoločnosťou a zástupcami ľudí s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom,
- spustí činnosti na podporu konzistentného prístupu k zberu údajov o rovnakom zaobchádzaní, najmä pokiaľ ide o údaje rozčlenené podľa rasového alebo etnického pôvodu.

Komisia vyzýva členské štáty, aby:

- aktívne riešili rasové a etnické stereotypy prostredníctvom médií, vzdelávania, kultúry a športu,
- zlepšili zber údajov rozčlenených podľa rasového alebo etnického pôvodu.

⁸⁴ V nadväznosti na [Eurobarometer č. 493 z roku 2019 o diskriminácii v EÚ](#) a prieskumy, ktoré mu predchádzali.

⁸⁵ Vráťane orgánov pre rovnosť, občianskej spoločnosti, akademickej obce, inštitúcií EÚ, orgánov EÚ ako napr. európsky dozorný úradník pre ochranu údajov, Agentúry pre základné práva a iných agentúr EÚ, podnikov, štatistických úradov, zdravotníckych pracovníkov, medzinárodných organizácií, zástupcov členských štátov atď.

⁸⁶ Pozri [usmernenia](#) vypracované v podskupine pre údaje o rovnakom zaobchádzaní, ktorá spadá pod skupinu na vysokej úrovni pre nediskrimináciu a rozmanitosť. Pozri aj „[Zásady a odporúčania pre sčítanie obyvateľov, domov a bytov](#)“ Štatistickej komisie OSN.

3.2. Realizačný rámec: maximálne využitie nástrojov EÚ

Opatrenia na miestnej, regionálnej, vnútroštátnej a medzinárodnej úrovni

- Národné akčné plány

Rasizmus sa musí riešiť na všetkých úrovniach a malo by sa to diať holistickým spôsobom. Ukázalo sa, že národné akčné plány sú pre členské štáty úspešným spôsobom, ako účinne reagovať na rasizmus a rasovú diskrimináciu a zároveň prispôsobiť konkrétne opatrenia ich vlastnej situácii. Podľa nedávnej správy agentúry FRA však takýmito plánmi už disponuje približne polovica členských štátov⁸⁷. Komisia nabáda **všetky členské štáty, aby vypracovali a prijali národné akčné plány proti rasizmu a rasovej diskriminácii**. Okrem usmerňovania práce zameranej na boj proti rasizmu vo vnútroštátnom kontexte by sa akčné plány mohli využívať ako nástroje na spoločné využívanie osvedčených postupov zo strany členských štátov.

Komisia navrhuje spolupracovať s členskými štátmi na určení spoločných usmerňujúcich zásad pre národné akčné plány, a to s úzkym zapojením občianskej spoločnosti a orgánov pre rovnosť. Komisia do konca roka 2021 predloží hlavné zásady a prvky potrebné na vypracovanie účinných národných akčných plánov⁸⁸. Táto pomôcka by mohla slúžiť ako základ pre všetky členské štáty na vypracovanie a prijatie národných akčných plánov do konca roka 2022.

Spoločné usmerňujúce zásady by mohli zahŕňať:

- ✓ sledovanie oblastí politiky⁸⁹ stanovených v tomto akčnom pláne na úrovni EÚ, ako sú právne predpisy na boj proti rasizmu, boj proti diskriminácii zo strany orgánov presadzovania práva alebo nediskriminácia v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, zamestnanosti, zdravia a bývania, byť založené na komplexnom posúdení opatrení potrebných na vnútroštátnej úrovni vo všetkých oblastiach stanovených v tomto akčnom pláne,
- ✓ prispôbenie sa sociálnemu, historickému a kultúrnemu kontextu a špecifikám príslušnej krajiny⁹⁰ s cieľom riešiť najnaliehavejšie potreby,
- ✓ zapojenie regionálnych a miestnych orgánov, ako aj občianskej spoločnosti a subjektov pre rovnaké zaobchádzanie do ich navrhovania, vykonávania a hodnotenia,
- ✓ aspekt zberu údajov a identifikácie ukazovateľov na meranie pokroku,
- ✓ využitie praktických usmernení⁹¹ Úradu vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre ľudské práva, ako aj identifikovaných kľúčových prvkov a zásad pre vypracovanie takýchto plánov.

⁸⁷ Podľa správy FRA z roku 2020 (jún 2020, FRA) 15 členských štátov iniciovalo vládne akčné plány proti rasizmu, rasovej/etnickej diskriminácii a súvisiacej neznášanlivosti v roku 2019 (Belgicko, Česko, Fínsko, Francúzsko, Holandsko, Chorvátsko, Írsko, Litva, Nemecko, Portugalsko, Slovensko, Španielsko, Švédsko, Spojené kráľovstvo a Taliansko).

⁸⁸ V tejto práci sa bude pokračovať v spolupráci s novou spoločnou podskupinou zloženou z expertov zo skupiny EÚ na vysokej úrovni pre boj proti rasizmu, xenofóbii a iným formám neznášanlivosti a zo skupiny EÚ na vysokej úrovni pre nediskrimináciu.

⁸⁹ Antidiskriminačné právne predpisy a úloha orgánov pre rovnaké zaobchádzanie, nenávisťné prejavy a trestné činy z nenávisťi, nezákonné profilovanie zo strany orgánov presadzovania práva, riziká, ktoré predstavujú nové technológie, stereotypy a historické povedomie, rovnaký prístup k vzdelávaniu, zamestnaniu, zdravotnej starostlivosti, bývaniu, uplatňovanie hľadiska rovnakého zaobchádzania na vnútroštátnej úrovni, zapojenie regionálnej a miestnej úrovne, financovanie boja proti rasizmu, zber údajov, dialóg s občianskou spoločnosťou.

⁹⁰ Napríklad zloženie obyvateľstva, osobitné historické a právne okolnosti a rozsah každodenného výskytu diskriminácie.

Komisia vyzýva členské štáty, aby pravidelne podávali správy o vykonávaní národných akčných plánov. Bude to dôležité pre výmenu osvedčených postupov, vzájomné učenie a hodnotenie pokroku na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ. Komisia navrhuje pravidelne podávať správy o vykonávaní národných akčných plánov proti rasizmu, s prvou správou na konci roka 2023.

- *Mobilizácia regionálnej a miestnej úrovne v záujme zmysluplného vplyvu v praxi*

Miestne orgány majú veľa skúseností s rozvojom účinných stratégií na boj proti rasizmu a budovaním sietí⁹². Komisia bude takéto systémy a siete naďalej podporovať⁹³. O týchto témach by sa napríklad mohlo diskutovať prostredníctvom programu URBACT (podporovaného financovaním z prostriedkov na politiku súdržnosti a spájajúceho tvorcov mestských politík). Táto práca môže vychádzať aj zo spolupráce so sieťou veľkých európskych miest (EUROCITIES) a Európskou koalíciou miest proti rasizmu⁹⁴ pod vedením UNESCO. Ďalšie miestne iniciatívy, ako napríklad program medzinárodnej mestskej spolupráce (IUC)⁹⁵ alebo Dohovor primátorov a starostov o klíme a energetike⁹⁶, by mohli slúžiť buď ako platformy alebo modely na ďalší rozvoj opatrení na úrovni miest na podporu rasovej rovnosti, a to popri podpore sociálneho začlenenia prostredníctvom takých oblastí, ako je boj proti energetickej chudobe alebo prístup k dôstojnému bývaniu.

Prioritou projektov **Siete miest**⁹⁷ by mala byť podpora informovanosti a budovanie poznatkov o úlohe ľudí s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom v európskej spoločnosti a kultúre. S cieľom uznať a zviditeľniť úsilie miest o zavedenie spoľahlivých politík začleňovania na miestnej úrovni Komisia zavedie každoročné vymenovanie **Európskeho hlavného mesta (hlavných miest) začlenenia a rozmanitosti**.

Vidiecke oblasti čelia osobitným výzvam, ako je odľahlosť, relatívne vysoký podiel novoprichádzajúcich osôb na celkovom počte obyvateľstva (často ide o prvé miesto príchodu migrantov), potenciálny nedostatok základných služieb a infraštruktúry a vyššia miera chudoby a nezamestnanosti. Finančné prostriedky EÚ dopĺňajú vnútroštátne opatrenia zamerané na riešenie problémov zraniteľných vidieckych komunít⁹⁸, ktoré sa bude pokúšať riešiť aj pripravovaná dlhodobá vízia pre vidiecke oblasti.

⁹¹ <https://www.refworld.org/docid/5566debe4.html>. V usmerneniach sa krajiny vyzývajú, aby stanovili ciele a opatrenia, určili zodpovedné štátne orgány, stanovili cieľové dátumy, zahrnuli ukazovatele výkonnosti a zabezpečili mechanizmy monitorovania a hodnotenia.

⁹² Medzi kľúčové siete patria Mestá EÚ proti radikalizácii, Nordic Safe Cities (Severské bezpečné mestá), Strong Cities Network (Sieť silných miest) a Európske fórum pre mestskú bezpečnosť.

⁹³ Napríklad Partnerstvo pre začlenenie migrantov a utečencov do mestskej agendy EÚ, pozri <https://www.inclusionpartnership.com>.

⁹⁴ Pozri <https://www.eccar.info/>

⁹⁵ Pozri <https://iuc.eu/na/home/>

⁹⁶ Komisia spustila iniciatívu v roku 2008 a dnes je Dohovor primátorov a starostov najväčším svetovým hnutím miest v oblasti energetiky a klímy, s aktivitami v 59 krajinách a účasťou 10 117 miestnych orgánov.

⁹⁷ V rámci ktorej partnerstvo miest prehľbuje a zintenzívňuje spoluprácu a diskusiu o určitých otázkach https://eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens/funding_en

⁹⁸ Napríklad nástroj LEADER; ide o spoločný nástroj poľnohospodárskej politiky (SPP) založený na komunitnom prístupe zdola nahor financovaný z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka, ktorý podporuje rozvoj inkluzívnych vidieckych komunít.

- *Spolupráca so súkromným sektorom*

Podnikateľské organizácie a jednotlivé spoločnosti zohrávajú kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní nediskriminácie, rozmanitosti a začlenenia. Podpísaním **chárt rozmanitosti**⁹⁹ sa organizácie dobrovoľne zaviazali vytvoriť a udržiavať inkluzívne pracovné prostredie pre svojich zamestnancov bez ohľadu na pohlavie, rasový alebo etnický pôvod, náboženstvo, vek, zdravotné postihnutie alebo sexuálnu orientáciu. Počas **Mesiaca európskych chárt rozmanitosti v máji 2021** Komisia zorganizuje podujatie na vysokej úrovni, na ktorom sa stretnú tvorcovia politík, generálni riaditelia signatárov chárt rozmanitosti a ďalšie zainteresované strany s cieľom preskúmať a podporiť zohľadnenie rasového a etnického pôvodu v stratégiách rozmanitosti. Na to nadviaže **online súbor nástrojov**, ktorý pomôže spoločnostiam posúdiť ich vnútorné stratégie rozmanitosti a rozmanitosti na základe nastaviteľných prieskumov medzi zamestnancami, stiahnuteľného dotazníka a odporúčaní na zlepšenie rozmanitosti v ich organizácii na základe výsledkov tohto posúdenia.

Uplatňovanie hľadiska rovnakého zaobchádzania

Pri tvorbe politík, a to od sociálneho začlenenia po umelú inteligenciu, od zelenej dohody po digitálnu integráciu a od riešenia nenávistných prejavov až po migračné politiky, zahŕňa začlenenie rozmeru rovnosti aj zabezpečenie toho, aby politiky EÚ a vnútroštátne politiky **slúžili záujmom všetkých ľudí, bez ohľadu na ich rasový alebo etnický pôvod**. Komisia sa bude snažiť zabezpečiť, aby sa boj proti diskriminácii z osobitných dôvodov a ich priesečník s inými dôvodmi diskriminácie, ako je pohlavie, zdravotné postihnutie, vek, náboženstvo alebo sexuálna orientácia, začlenil do všetkých politík, právnych predpisov a programov financovania EÚ. Jednou z úloh novej internej osobitnej skupiny pre rovnaké zaobchádzanie je zabezpečiť plné pokrytie všetkých oblastí politiky. Vypracujú sa usmernenia a odborná príprava v oblasti uplatňovania hľadiska rovnakého zaobchádzania s cieľom podporiť všetkých, ktorí sa podieľajú na začleňovaní toho hľadiska do každej fázy činností EÚ, a počas celého politického cyklu Komisie sa budú podporovať aktívnejšie konzultácie s organizáciami zastupujúcimi osoby s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom. Ostatné inštitúcie EÚ a vnútroštátne orgány sa vyzývajú, aby spolupracovali na úspešných nástrojoch a postupoch začleňovania. Členské štáty budú môcť v rámci Nástroja technickej podpory požiadať o technickú podporu pri začleňovaní hľadiska rovnakého zaobchádzania v rámci tvorby politík a reformných procesov.

Mobilizácia finančných prostriedkov EÚ

Rozpočet EÚ podporuje a bude naďalej podporovať dosahovanie cieľov v oblasti rovnakého zaobchádzania prostredníctvom cielených opatrení, ako aj uplatňovaním hľadiska rovnakého zaobchádzania. Dobre navrhnuté programy, účinné vykonávanie a inteligentné kombinácie financovania v rámci kvalitného právneho rámca môžu viesť k optimálnemu nasadeniu dostupných zdrojov a zabezpečiť, aby sa finančné prostriedky dostali k tým, ktorí ich potrebujú najviac. Návrh Komisie týkajúci sa budúceho **viacročného finančného rámca (VFR)** poskytuje niekoľko dôležitých príležitostí na podporu nediskriminácie a osôb s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom prostredníctvom financovania EÚ. Zatiaľ čo nový **program Občania, rovnosť, práva a hodnoty** má osobitné ciele v oblasti boja proti diskriminácii, rasizmu a xenofóbii, ďalšie fondy prispievajú aj k podpore investícií, ktoré podporujú rovnosť a začleňovanie, ako je program **Horizont Európa**.

⁹⁹ V súčasnosti existujú Charty rozmanitosti v 24 členských štátoch s viac ako 12 000 signatármi (ako sú napr. spoločnosti, verejné inštitúcie, mimovládne organizácie, univerzity, odbory) s celkovo viac ako 16 miliónmi zamestnancov; https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/tackling-discrimination/diversity-management_sk

Nový **Európsky nástroj obnovy** a nový Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti podpora investície a reformy, ktoré sú nevyhnutné pre trvalé oživenie a posilnenie hospodárskej a sociálnej odolnosti a sociálnej súdržnosti¹⁰⁰. Táto podpora poskytne členským štátom možnosti na podporu začlenenia zraniteľných skupín vrátane Rómov a iných osôb s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom.

Organizácie občianskej spoločnosti sú kľúčovými aktérmi v boji proti rasizmu a diskriminácii. Cieľom Komisie je nielen zabezpečiť aktívnu spoluprácu s občianskou spoločnosťou, ale aj pomôcť zabezpečiť finančnú podporu pre mimovládne organizácie a komunitné organizácie. Komisia sa na tento účel zameria na **vytvorenie silnej kultúry partnerstva s aktérmi občianskej spoločnosti** s cieľom podporiť sociálne začlenenie, základné práva a rovnosť, a to od fázy navrhovania politiky až po fázu vykonávania. Komisia vyzýva členské štáty, aby poskytli rovnakú podporu.

Keďže väčšinu rozpočtu EÚ plnia členské štáty¹⁰¹, zohrávajú kľúčovú úlohu pri navrhovaní cielených politík a maximalizácii využívania programov financovania na podporu osôb postihnutých rasizmom a diskrimináciou. Členské štáty sa vyzývajú, aby riešili tieto potreby využívaním finančných prostriedkov v rámci VFR a Európskeho nástroja obnovy. Komisia sa bude snažiť zabezpečiť, aby sa v budúcich partnerských dohodách a plánoch spoločnej poľnohospodárskej politiky riadne riešili špecifické výzvy jednotlivých krajín v oblasti začleňovania a diskriminácie a aby sa prostredníctvom operačných programov vykonávali opatrenia na podporu rovnosti a začlenenia. Podporujú to aj základné podmienky uplatniteľné na konkrétne fondy EÚ v rokoch 2021 – 2027, ktoré navrhla Komisia a ktorých cieľom je zabezpečiť dodržiavanie základných práv¹⁰² vrátane nediskriminácie, ako aj rovnosti, začleňovania a účasti Rómov¹⁰³.

Boj proti rasizmu a diskriminácii vo vonkajších politikách

Rasizmus je globálny problém a je dôležité, aby vnútorné a vonkajšie opatrenia EÚ zamerané na predchádzanie rasizmu a boj proti nemu boli súdržné a navzájom sa posilňovali. Boj proti rasizmu a diskriminácii na akomkoľvek základe je základným cieľom programu EÚ v oblasti ľudských práv vo vonkajších vzťahoch a ako taký sa odráža vo všetkých medzinárodných dohodách a politických dokumentoch EÚ v oblasti vonkajšej činnosti vrátane akčného plánu pre ľudské práva a demokraciu na roky 2015 – 2019¹⁰⁴, pričom bude zahrnutý aj do nasledujúceho akčného plánu na roky 2020 – 2024, ktorý sa má prijať v poslednom štvrtroku 2020. Usmernenia EÚ v oblasti ľudských práv týkajúce sa nediskriminácie vo vonkajšej činnosti, ktoré Rada prijala v roku 2019, poskytujú inštitúciám EÚ a členským štátom koncepčné a operačné usmernenia v boji proti rasizmu a rasovej diskriminácii¹⁰⁵. Európska únia tiež nabáda krajiny zapojené do procesu rozširovania, aby dodržiavali *acquis* EÚ

¹⁰⁰ Na to, aby členské štáty získali podporu, budú musieť navrhnuť plány podpory obnovy a odolnosti, ktoré sa budú zaoberať okrem iného hospodárskymi a sociálnymi vplyvmi krízy.

¹⁰¹ 80 % rozpočtu EÚ sa realizuje v rámci zdieľaného riadenia s členskými štátmi s obmedzenými možnosťami Komisie navrhovať opatrenia v praxi.

¹⁰² Zavedením horizontálnej základnej podmienky účinného uplatňovania a vykonávania Charty základných práv EÚ.

¹⁰³ Členské štáty, ktoré programujú špecifický cieľ ESF+ týkajúci sa podpory sociálno-ekonomickej integrácie marginalizovaných komunit, ako sú Rómovia, musia splňať všetky požiadavky uvedené v prílohe IV k [návrhu Komisie na nariadenie o spoločných ustanoveniach na roky 2021 – 2027](#) týkajúce sa tematických základných podmienok pre vnútroštátne rómske strategické rámce. Okrem špecifického cieľa ESF+ sa na integráciu marginalizovaných komunit môže použiť niekoľko ďalších nástrojov financovania EÚ.

¹⁰⁴ Pozri https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_action_plan_on_human_rights_and_democracy_en_0.pdf

¹⁰⁵ Rada Európskej únie, 18. marec 2019, dokument 6337/19 a dokument 6338/19.

v oblasti riešenia diskriminácie, rasizmu a xenofóbie. V boji proti diskriminácii a rasizmu zohráva úlohu aj obchodná politika EÚ¹⁰⁶.

Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie je ústredným prvkom boja EÚ proti rasizmu v rámci spolupráce a politických dialógov s partnerskými krajinami a regionálnymi a medzinárodnými organizáciami. Kríza spôsobená ochorením COVID-19 pravdepodobne ešte viac prehĺbi nerovnosti, najmä v oblasti zdravia, kde sú ľudia s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom a utečenci zraniteľnejší voči vplyvom pandémie¹⁰⁷. Vysoká miera nerovnosti takisto predstavuje prekážku pre udržateľný rozvoj a dosiahnutie Agendy 2030 a cieľov udržateľného rozvoja.

Pokiaľ ide o finančnú podporu, hodnoty boja proti rasizmu a zásady nediskriminácie a rovnosti vo všetkých jej aspektoch sú pevne zakotvené v európskom nástroji pre demokraciu a ľudské práva, pričom sú prierezovou prioritou¹⁰⁸ aj v rámci nástroja, ktorý ho nahradí: Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce.

Narastajúce nerovnosti sú celosvetovým javom, v dôsledku čoho je čoraz dôležitejšie budovať medzinárodné partnerstvá na spoločné a súdržné riešenie týchto výziev. Na základe tohto pevného rámca vonkajšej činnosti sa Komisia a vysoký predstaviteľ budú usilovať o ďalšie posilnenie partnerstiev s kľúčovými regionálnymi a bilaterálnymi partnermi s cieľom dosiahnuť nový revitalizovaný prístup k programu boja proti rasizmu.

Komisia:

- do konca roka 2021 predloží hlavné zásady a prvky potrebné na vypracovanie účinných národných akčných plánov proti rasizmu, a to na základe spoločnej práce s orgánmi členských štátov,
- do konca roka 2023 vydá prvú správu o vykonávaní národných akčných plánov,
- zavedie každoročné vymenúvanie Európskeho hlavného mesta (hlavných miest) začlenením a rozmanitosťou,
- na jar 2021 zorganizuje podujatie na vysokej úrovni o zohľadňovaní rasového a etnického pôvodu v stratégiách rozmanitosti súkromných spoločností,
- spolu s vysokým predstaviteľom sa bude usilovať o ďalšie posilnenie partnerstiev s kľúčovými regionálnymi a bilaterálnymi partnermi s cieľom dosiahnuť nový revitalizovaný prístup k programu boja proti rasizmu.

Komisia vyzýva členské štáty, aby:

- do konca roka 2022 prijali národné akčné plány proti rasizmu,
- zabezpečili, aby boli zástupcovia občianskej spoločnosti a orgány pre rovnaké zaobchádzanie zapojení do navrhovania, vykonávania a hodnotenia národných akčných plánov proti rasizmu.

¹⁰⁶ Napríklad všeobecný systém preferencií EÚ podporuje ratifikáciu a vykonávanie Dohovoru MOP o diskriminácii (C111) a Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie; dohody EÚ o voľnom obchode podporujú ratifikáciu a vykonávanie Dohovoru MOP o diskriminácii (C111).

¹⁰⁷ Pozri dokument Organizácie OSN pre výživu a poľnohospodárstvo s názvom „[Addressing inequality in times of Covid-19](#)“ (Riešenie nerovnosti v časoch Covid-19), 28. apríl 2020.

¹⁰⁸ Pozri tiež dokument s názvom „A rights-based approach encompassing all human rights, for all EU development cooperation“ (Prístup založený na právach – zahŕňajúci všetky ľudské práva – v rámci celej rozvojovej spolupráce EÚ), SWD (2014) 152 final.

3.3 Pozitívne opatrenia EÚ: počúvať a konať

Pozitívne opatrenia môžu zohrať dôležitú úlohu pri náprave nedostatku skutočnej rovnosti v spoločnostiach: samotná formálna rovnosť nemusí riešiť konkrétne potreby určitých skupín ľudí. Môžu sa prijať opatrenia na kompenzáciu znevýhodnení, ktorým sú vystavení ľudia s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom. Právo EÚ nebráni členským štátom, aby prijali osobitné opatrenia na predchádzanie znevýhodneniam spojeným s diskrimináciou na základe rasy alebo etnického pôvodu alebo na kompenzáciu týchto nevýhod, ak existuje ustanovenie o ochrane.

Členské štáty sa tiež vyzývajú, aby identifikovali spôsoby na plnenie povinností v oblasti začleňovania otázok rovnosti do každodennej činnosti **orgánov verejného sektora**. Právne povinnosti verejného sektora aktívne a systematicky podporovať rovnosť, ktoré sa označujú za **zákonné povinnosti v oblasti rovnosti**¹⁰⁹, stavajú rovnosť do centra verejnej politiky. Sú relevantné pre orgány verejného sektora, keď si plnia funkcie tvorcov politik, poskytovateľov služieb, zamestnávateľov a obstarávateľov tovarov a služieb. Zistilo sa¹¹⁰, že tieto povinnosti umožňujú účinné a proaktívne prístupy k odstraňovaniu diskriminácie a podpore rovnakého zaobchádzania. Komisia bude naďalej uľahčovať výmenu osvedčených postupov medzi členskými štátmi pri tvorbe právnych predpisov a plnení zákonných povinností.

Inkluzívne demokracie

Pred voľbami do Európskeho parlamentu v roku 2019 sa zvýšila informovanosť o prekážkach demokratickej účasti a zastúpeniach skupín náchylných na marginalizáciu, ako sú ľudia s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom¹¹¹. Inkluzívnej demokracii stáli v ceste právne a administratívne výzvy, prekážky prístupnosti a inštitucionálne ťažkosti. V správe **o voľbách do Európskeho parlamentu v roku 2019**¹¹² sa dospelo k záveru, že ešte treba dosiahnuť pokrok. Komisia naznačila svoj zámer spolupracovať s európskymi politickými stranami, Európskou sieťou pre spoluprácu v oblasti volieb a s občianskou spoločnosťou s cieľom zvýšiť účasť¹¹³, čo bude súčasťou práce v rámci akčného plánu pre európsku demokraciu a nadchádzajúcej správy Komisie o občianstve EÚ. Toto je aj oblasť, v ktorej by mal mať pre identifikáciu rozsahu problému kľúčový význam zber údajov o demokratickej účasti menšín, a to v plnom súlade so základnými právami a požiadavkami na ochranu údajov¹¹⁴.

¹⁰⁹ Medzi zákonne povinnosti patria preventívne povinnosti, v rámci ktorých sú organizácie povinné zaviesť systémy a postupy na predchádzanie diskriminácii, ďalej inštitucionálne povinnosti vyžadujúce od organizácií, aby vytvorili systémy a postupy na podporu rovnakého zaobchádzania so zamestnancami a používateľmi služieb a povinnosti uplatňovania hľadiska rovnakého zaobchádzania, na základe ktorých sú orgány verejného sektora povinné náležite zohľadňovať potrebu podporovať rovnosť pri tvorbe právnych predpisov, zostavovaní rozpočtu, regulácii a tvorbe politiky.

¹¹⁰ Pozri Crowley, N., [Making Europe More Equal: A legal duty? \(Viac rovnosti v Európe: právna povinnosť?\)](#)

¹¹¹ Pozri https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/eu-citizen_-_type_a_report_-_infographics_-_a4_full.pdf

¹¹² [Správa o voľbách do Európskeho parlamentu v roku 2019](#), COM(2020) 252 final.

¹¹³ Komisia zorganizuje seminár o voľbách zameraný na výmenu a podporu najlepších postupov v oblasti inkluzívnej demokracie a v záujme vytvorenia zoznamov kandidátov odrážajúcich rozmanitosť našich spoločností. Tento seminár je naplánovaný na rok 2022 s cieľom informovať o nadchádzajúcich voľbách do Európskeho parlamentu v roku 2024.

¹¹⁴ Európska sieť pre spoluprácu v oblasti volieb sa stretne v septembri 2020, aby otvorila diskusiu o lepšom zbere údajov. Výsledok tohto stretnutia bude súčasťou Správy o občianstve EÚ na rok 2020, ktorá je naplánovaná na štvrtý štvrtrok 2020.

Nové štruktúry na počúvanie a učenie sa: stály rámec pre výmenu

Predsedníčka Európskej komisie Ursula von der Leyenová vo svojich politických usmerneniach uviedla, že „[a]j keď možno máme odlišné presvedčenia a patríme k rôznym menšinám, musíme sa navzájom počúvať, učiť sa jeden od druhého a prijať túto rozmanitosť.“ Tvorcovia politik v inštitúciách EÚ a členských štátoch musia spolupracovať s ľuďmi, ktorí každodenne zažívajú rasizmus, a učiť sa od nich. Komisia bude prioritne počúvať dotknuté osoby a bude vykonávať a monitorovať tento akčný plán so spoluúčasťou ľudí, ktorí sú vystavení rasizmu a diskriminácii. Na tento účel sa v ňom predpokladajú **pravidelné konzultácie a dialóg** s členskými štátmi, orgánmi pre rovnaké zaobchádzanie a zástupcami miestnej úrovne, ako aj s organizáciami občianskej spoločnosti, ktoré zastupujú záujmy dotknutých jednotlivcov. Tieto dialógy sa budú týkať nielen cieľných opatrení oznámených v tomto akčnom pláne, ale budú aj ústredným prvkom pri začleňovaní perspektív ľudí s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom do všetkých politik EÚ.

To znamená osloviť aktérov občianskej spoločnosti v teréne a viac s nimi spolupracovať. Komisia sa bude pravidelne, a to najmenej dvakrát ročne, stretávať s organizáciami občianskej spoločnosti aktívnymi v boji proti rasizmu na európskej, vnútroštátnej a miestnej úrovni, aby zhodnotila pokrok v boji proti rasizmu. Tento dialóg by mal zahŕňať aj zástupcov sietí diaspór, sociálnych partnerov¹¹⁵, politických strán, podnikov, poskytovateľov vzdelávania a odbornej prípravy, sociálnych pracovníkov, zdravotníckych pracovníkov, akademickej obce, kultúrnych a športových organizácií, ako aj mládežníckych organizácií. Predovšetkým by mal dať priestor miestnym aktérom, ktorí majú na vymedzenie správnej cesty vpred odborné znalosti a skúsenosti z prvej ruky.

Pokiaľ ide o **expertov**, vykonávanie akčného plánu by sa malo stať dôležitou oblasťou záujmu existujúcich skupín na vysokej úrovni¹¹⁶. Tieto skupiny by mali byť fórom na diskusiu, výmenu a posilnenú koordináciu a spoluprácu medzi vnútroštátnymi orgánmi, občianskou spoločnosťou a orgánmi pre rovnaké zaobchádzanie.

Komisia okrem toho vymenuje **koordinátora proti rasizmu**. Tento koordinátor bude úzko spolupracovať s ľuďmi s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom a ich obavy bude oznamovať Komisii. Bude spolupracovať s členskými štátmi, Európskym parlamentom, občianskou spoločnosťou a akademickou obcou s cieľom posilniť politiky reagujúce na potreby v oblasti boja proti rasizmu. Okrem toho koordinátor spojí svoje sily s útvarmi Komisie s cieľom vykonávať politiku Komisie v oblasti predchádzania rasizmu a boja proti nemu.

Konferencia o budúcnosti Európy ponúkne občanom zo všetkých oblastí života a každej časti našej Únie príležitosť diskutovať o tom, čo je pre nich dôležité, vrátane základných práv a hodnôt EÚ, ktoré sú pre našu Úniu a jej budúcnosť kľúčové.

Boj proti rasizmu v EÚ si vyžaduje najvyššiu politickú pozornosť. Komisia zorganizuje **samit proti rasizmu** za účasti inštitúcií EÚ, členských štátov, občianskej spoločnosti, orgánov pre rovnaké zaobchádzanie a miestnych organizácií. Tento samit sa bude konať 21. marca 2021 v súvislosti s **Medzinárodným dňom boja za odstránenie rasovej diskriminácie**, pričom Komisia si tento deň bude každoročne pripomínať.

¹¹⁵ Komisia a hospodárski a sociálni partneri obnovili svoj záväzok integrácie utečencov a migrantov (spoločné vyhlásenie o obnovení európskeho partnerstva pre integráciu zo 7. septembra 2020) a zdôraznili osobitné výzvy, ktorým čelia migranti a utečenci v súvislosti s krízou spôsobenou ochorením COVID-19, a to najmä, že riziko rastúceho rasizmu a xenofóbie môže predstavovať ďalšiu prekážku ich účasti na trhu práce a v spoločnosti ako celku. Pozri: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration/european-dialogue-skills-and-migration/european-partnership-integration_en.

¹¹⁶ Najmä skupina EÚ na vysokej úrovni pre boj proti rasizmu, xenofóbii a iným formám neznášanlivosti a skupina na vysokej úrovni pre nediskrimináciu, rovnosť a rozmanitosť.

Komisia:

- posilní dialóg s členskými štátmi, orgánmi pre rovnaké zaobchádzanie, organizáciami občianskej spoločnosti a zástupcami na miestnej úrovni o vykonávaní tohto akčného plánu,
- vymenuje koordinátora proti rasizmu,
- na jar 2021 zorganizuje samit proti rasizmu.

Komisia vyzýva členské štáty, aby:

- prijali osobitné opatrenia na predchádzanie znevýhodneniam spojeným s diskrimináciou na základe rasy alebo etnického pôvodu alebo na kompenzáciu týchto nevýhod, ak existuje ustanovenie o ochrane,
- identifikovali spôsoby na plnenie povinností v oblasti začleňovania otázok rovnosti do každodennej činnosti orgánov verejného sektora.

4. Vlastné ľudské zdroje EÚ

Európska komisia ako zamestnávateľ musí ísť príkladom. Na to, aby bola Komisia modernou organizáciou, potrebuje pracovnú silu, ktorá reprezentuje našu spoločnosť ako celok.

V rámci mandátu tejto Komisie sa budú vykonávať nové opatrenia¹¹⁷ na podporu rozmanitosti a zabezpečenie inkluzívneho pracoviska bez diskriminácie pre všetkých ľudí, bez ohľadu na ich rasový alebo etnický pôvod alebo farbu pokožky. Všetky tieto činnosti budú súčasťou širšieho súboru opatrení v nadchádzajúcej **stratégii ľudských zdrojov**, ktorá bude základom pre modernizáciu Komisie ako subjektu verejnej správy. V rámci Generálneho riaditeľstva pre ľudské zdroje a bezpečnosť sa vytvorí Úrad pre rozmanitosť a začlenenie, ktorý bude dohliadať na vývoj a vykonávanie všetkých príslušných opatrení. Tento úrad bude takisto miestom jednotného kontaktu pre všetkých expertov a útvarov, ktoré prispievajú k podpore rozmanitosti, rovnosti a začlenenia vo všetkých útvaroch Komisie.

Údaje o rozmanitosti zamestnancov Komisie sa budú po prvýkrát zbierať prostredníctvom osobitného prieskumu rozmanitosti a začlenenia, ktorý bude dobrovoľný a anonymný. Jeho výsledky pripraví pôdu pre politiky a opatrenia založené na dôkazoch v rámci stratégie ľudských zdrojov. Prieskum sa bude týkať všetkých kategórií zamestnancov a zameria sa na všetky možné dôvody diskriminácie, pričom zahrnie aj údaje o rasovom a etnickom pôvode zamestnancov v plnom súlade s pravidlami ochrany údajov. Bude slúžiť ako základ pre meranie pokroku v budúcnosti. Podobné kroky by mohli podniknúť aj ostatné inštitúcie a orgány EÚ¹¹⁸.

Závazok podporovať rozmanitosť sa vzťahuje na všetky úrovne organizácie, a preto sa týka zamestnancov zo všetkých funkčných skupín a platových tried. V tejto súvislosti sú kľúčovými nástrojmi náborové a výberové konania v inštitúciách EÚ.

Hoci **výberové konanie** je založené na zásluhách a riadi sa politikou rovnakých príležitostí, medzi uchádzačmi je potrebné podporovať väčšiu rozmanitosť. V nasledujúcich šiestich

¹¹⁷ Viacero opatrení sa už realizovalo v rámci oznámenia Komisie s názvom „[Lepšie pracovisko pre všetkých: od rovnosti príležitostí smerom k rozmanitosti a začleňovaniu](#)“, C(2017) 5300 final.

¹¹⁸ Európska služba pre vonkajšiu činnosť už vyjadrila svoj zámer zapojiť sa do tohto špecializovaného prieskumu.

mesiacoch sa bude realizovať stratégia cielenej komunikácie¹¹⁹. Európsky úrad pre výber pracovníkov (EPSO) vyhlási do konca roka 2020 výzvu na podporu spolupráce s rôznymi odbornými organizáciami a združeniami zastupujúcimi menšiny a vytvorí **sieť partnerských organizácií pre rozmanitosť** na získavanie informácií o pracovných príležitostiach a výberových konaniach. Táto sieť bude mať zásadný význam aj pre lepšie pochopenie existujúcich demotivačných faktorov, ktoré uchádzačov odrádzajú od toho, aby nad inštitúciami EÚ uvažovali ako nad potenciálnym miestom zamestnania. V spolupráci s členskými štátmi sa vytvorí **nástroj na monitorovanie rovnosti a rozmanitosti** s cieľom identifikovať potenciálne nedostatky žiadateľov a možné blokujuce faktory, ako aj spôsob ich riešenia.

S cieľom ešte viac posilniť prevenciu akejkoľvek potenciálnej diskriminácie v **procese prijímania** zamestnancov sa odborníci v oblasti ľudských zdrojov zapoja do **povinnej odbornej prípravy zameranej na nevedomú zaujatost'** a získajú ďalšiu špecializáciu v oblasti techniky vyhľadávania kádrov a pohovorov s nimi. Uvedené podporia aj **skriningy rovnosti a rozmanitosti** procesov, postupov a nástrojov prijímania zamestnancov s cieľom identifikovať akékoľvek potenciálne riziko zaujatosti alebo diskriminácie a potrebné nápravné opatrenia. Komisia je pevne odhodlaná prijať všetky vhodné opatrenia na zabezpečenie účinnej nápravy problémov identifikovaných v rámci týchto skriningov rovnosti a rozmanitosti.

Závazok Komisie týkajúci sa rozmanitosti sa rozširuje aj na **program stáží v Komisii** (Blue Book Traineeship programme)¹²⁰. Komisia uskutoční skrining rovnosti a rozmanitosti celého programu s cieľom **predložiť v roku 2021** stratégiu so špecifickými cieľmi, pokiaľ ide o zastúpenie žiadateľov s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom. Tieto ciele sa budú vzťahovať na výzvy na predkladanie žiadostí, ktoré sa majú uverejniť v roku 2022.

Prijatie ďalších krokov na rozšírenie rozmanitosti zamestnancov Komisie by však bolo ohrozené, ak by samotné pracovisko nebolo úplne inkluzívne. Komisia vykoná dodatočné opatrenia zamerané na kultúru inkluzivnosti. Zdôrazní sa kľúčová úloha vyšších a stredných riadiacich pracovníkov, a to aj tým, že sa **charta Komisie pre rozmanitosť a začlenenie**¹²¹ stane neoddeliteľnou súčasťou záväzkov riadenia všetkých útvarov. Všetkým zamestnancom sa bude poskytovať pravidelné školenie o nevedomej zaujatosti, a to aj v súvislosti s rasovým a etnickým pôvodom a inými dôvodmi diskriminácie. Špecializovaná **interná komunikačná kampaň** sa bude týkať všetkých aspektov rozmanitosti a začlenenia, a to aj pokiaľ ide o rasový a etnický pôvod. V rámci činností EÚ na pripomenutie kľúčových pamätných dní spojených s rasizmom sa budú organizovať špecializované akcie na zvyšovanie informovanosti zamestnancov (napr. podujatia pre zamestnancov alebo články). V roku 2021 sa takéto podujatie uskutoční formou seminára na tému „Poďme hovoriť o rasovej a etnickej rozmanitosti“, kde zaznejú osobné príbehy manažérov a zamestnancov z rôzneho rasového alebo etnického pôvodu.

Súbežne s preventívnymi opatreniami sa budú naďalej dôsledne sledovať prípady diskriminácie, nerovnosti alebo neznašanlivosti počas procesu prijímania zamestnancov alebo na pracovisku. To znamená, že žiadatelia a zamestnanci by sa mali cítiť bezpečne pri

¹¹⁹ Bude to zahŕňať aj využitie študentských ambasádorov pre kariéru v EÚ a programu „Späť do školy/univerzity“ pri propagácii kariérnej možnosti v EÚ medzi študentmi z menšinového etnického alebo rasového prostredia. Do konca roka 2020 sa uskutoční seminár o rozmanitosti, na ktorom sa stretne 185 študentských ambasádorov pre kariéru v EÚ zo 140 univerzít po celej Európe.

¹²⁰ Rozhodnutie Komisie K(2005) 458.

¹²¹ Pozri oznámenie Komisie C(2017) 5300.

oznamovaní akýchkoľvek možných **nekalých, diskriminačných alebo nepriateľských praktík**. Preskúmava sa rámec politiky Komisie v oblasti obťažovania a výsledky tohto procesu poskytnú základ pre riešenie všetkých foriem nevítaného správania na pracovisku vrátane tých, ktoré sú založené na rasovej diskriminácii.

Komisia bude **porovnávať všetky svoje opatrenia** na podporu rozmanitosti a začlenenia s ostatnými orgánmi verejnej správy, medzinárodnými organizáciami a súkromnými spoločnosťami a bude viesť pravidelný dialóg s ostatnými inštitúciami EÚ. Prioritná pozornosť sa bude venovať opatreniam konkrétne zameraným na uchádzačov a zamestnancov s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom.

Komisia do roku 2023 posúdi účinnosť opatrení prijatých na posilnenie rasovej a etnickej rozmanitosti svojich zamestnancov.

Komisia:

- pôjde ako inštitúcia príkladom tak, že prijme opatrenia v oblasti náboru a výberu na výrazné zlepšenie reprezentatívnosti zboru zamestnancov Komisie,
- vyzve ostatné inštitúcie EÚ, aby v súlade s opatreniami tohto akčného plánu podnikli kroky s cieľom podporiť rozmanitosť a začlenenie na ich pracoviskách.

5. Záver

Rasizmus útočí na základ hodnôt EÚ. Podpora boja proti rasizmu v EÚ je spoločnou zodpovednosťou a vyžaduje si spoločné, rozhodné a pokračujúce úsilie. Inštitúcie EÚ, členské štáty a agentúry EÚ v partnerstve s organizáciami občianskej spoločnosti, sociálnymi partnermi a súkromným sektorom musia spolupracovať na dosiahnutí konkrétneho pokroku smerom k odstráneniu tohto problému z našich spoločností.

Komisia vyzýva všetkých príslušných aktérov a zainteresované strany, aby sa zapojili do otvoreného, úprimného a nepretržitého dialógu s cieľom pomôcť pri ďalšom rozvoji a vykonávaní politik na boj proti rasizmu. V rámci tohto dialógu musia inštitúcie EÚ a členské štáty zaviesť nový prístup k spôsobu, akým spolupracujú s občianskou spoločnosťou, a zabezpečiť, aby boli vypočuté názory ľudí s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom.

Vykonávanie opatrení, ktoré sa tu uvádzajú, bude predmetom monitorovania a správ o dosahovanom pokroku, pričom sa príslušné opatrenia v prípade potreby upraví. Komisia vyzýva Európsky parlament, aby pravidelne diskutoval o vykonávaní tohto akčného plánu a aby toto vykonávanie podporil, a Radu, aby prijala závery o opatreniach členských štátov na predchádzanie rasizmu a boj proti nemu. Komisia vyzýva členské štáty, aby do konca roka 2022 prijali svoje národné akčné plány a maximalizovali využívanie všetkých nástrojov, ktoré majú k dispozícii, najmä možností, ktoré ponúkajú programy financovania v rámci VFR a Európskeho nástroja obnovy, na podporu osôb postihnutých rasizmom a diskrimináciou. Spoločne budeme pracovať na tom, aby sa EÚ bez rasizmu stala skutočnosťou.